

Brusel 8. října 2020
(OR. en)

11608/20

ELARG 68
COWEB 132

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	7. října 2020
Příjemce:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generální tajemník Rady Evropské unie

Č. dok. Komise:	COM(2020) 660 final
Předmět:	SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2020

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2020) 660 final.

Příloha: COM(2020) 660 final

V Bruselu dne 6.10.2020
COM(2020) 660 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2020

{SWD(2020) 350 final} - {SWD(2020) 351 final} - {SWD(2020) 352 final} -
{SWD(2020) 353 final} - {SWD(2020) 354 final} - {SWD(2020) 355 final} -
{SWD(2020) 356 final}

Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2020

I. ÚVOD

Od nástupu nové Komise do úřadu koncem roku 2019 došlo k **zásadnímu vývoji** v oblasti programu rozšiřování EU. V únoru 2020 Komise přijala návrhy na **posílení procesu přistoupení** a v březnu členové Evropské rady podpořili rozhodnutí Rady pro obecné záležitosti **zahájit přístupová jednání** s Albánskou republikou a s Republikou Severní Makedonie. Na summitu EU a západního Balkánu, který se konal dne 6. května 2020, vedoucí představitelé EU znovu potvrdili odhodlání Unie dále prohloubit svůj závazek vůči regionu a uvítali příslib partnerů ze západního Balkánu, že nezbytné reformy budou provádět důkladně a energicky.

V roce 2020 se nadále projevují zničující dopady **pandemie COVID-19**. Přestože EU je touto krizí sama vážně poznamenána, poskytla právě vládám v zemích západního Balkánu rozsáhlou podporu, aby jim pomohla v jejich snaze tyto výzvy řešit. EU rovněž začala přerozdělovat svou finanční pomoc s ohledem na naléhavé situace, kterým region kvůli krizi čelí, a to jak z hlediska zdravotních, tak socioekonomických potřeb.

EU uvolnila **balíček více než 3,3 miliardy EUR** ve prospěch **občanů a podniků** ze západního Balkánu¹. V rámci toho byly přerozděleny prostředky z **nástroje předvstupní pomoci ve výši 38 milionů EUR** na okamžitou podporu zdravotnictví, zejména formou dodávek základního vybavení pro záchranu životů, jako jsou osobní ochranné prostředky, testy a ventilátory, **389 milionů EUR** na pokrytí **sociálních potřeb a potřeb spojených s hospodářským oživením**, dalších **455 milionů EUR v podobě balíčku hospodářské reaktivace** pro region v úzké spolupráci s mezinárodními finančními institucemi, **8 milionů EUR** z nástroje přispívajícího ke stabilitě a míru na podporu opatření reagujících na pandemii COVID-19 určených pro migranty, uprchlíky a žadatele o azyl na západním Balkáně, jakož i návrh² **makrofinanční pomoci ve výši 750 milionů EUR** a **balíček pomoci ve výši 1,7 miliardy EUR** od Evropské investiční banky.

Nynější pandemie jasně ukazuje, jak EU a západní Balkán **společně řeší společné problémy**. Součástí těchto řešení je **společné zadávání veřejných zakázek na zdravotnické vybavení**, zapojení regionu do práce Výboru EU pro zdravotní bezpečnost, jeho vynětí z režimu vývozních povolení EU pro osobní ochranné prostředky³ a unijní dodávky testovacího materiálu vyvinutého Společným výzkumným střediskem Komise k zajištění správného fungování testů na COVID-19 na západním Balkáně. Tato spolupráce mezi EU a západním Balkánem a podpora ze strany EU **daleko přesahuje to, co západnímu Balkánu poskytl kterýkoli jiný partner**, a odráží strategické zakotvení regionu.

Tato a další opatření byla stanovena ve **sdělení Komise „Podpora západního Balkánu v boji s pandemií COVID-19 a při obnově po ní“⁴**, které bylo přijato dne 29. dubna. V tomto sdělení bylo nastíněno, že EU poskytne západnímu Balkánu okamžitou pomoc při řešení pandemie COVID-19. Velmi záhy poté, dne 6. května, se vedoucí představitelé EU a západního Balkánu setkali prostřednictvím videokonference na summitu v Záhřebu, kde byla opětovně projevována silná solidarita EU se západním Balkánem a znovu potvrzena evropská perspektiva pro tento region.

¹ Finanční prostředky přidělené v rámci víceletého orientačního programu na období 2014–2020.

² 2020/0065 (COD), návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o poskytnutí makrofinanční pomoci partnerským zemím procesu rozšíření a evropského sousedství v souvislosti s krizí způsobenou pandemií COVID-19. 22. dubna 2020.

³ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/568 ze dne 23. dubna 2020, kterým se vývoz některých produktů podmiňuje předložením vývozního povolení (Úř. věst. L 129, 24.4.2020).

⁴ [COM\(2020\) 315 final](#).

Dubnové sdělení rovněž připravilo podmínky pro **hospodářský a investiční plán**⁵ týkající se regionu, přijatý současně s tímto sdělením. Cílem hospodářského a investičního plánu je **uspíšit dlouhodobé oživení**, zvýšit hospodářský růst a podpořit reformy nutné k dosažení pokroku na cestě do EU, **a to včetně sblížení západního Balkánu s jednotným trhem EU**. Jeho cílem je **uvolnit nevyužitý hospodářský potenciál regionu a významný prostor pro zintenzivnění hospodářské spolupráce a obchodu v rámci regionu**.

Pokud jde o **Turecko**, EU dosud přeměrovala 83 milionů EUR na podporu boje proti pandemii COVID-19 a na podporu těch nejhůře postižených. V souvislosti s nástrojem pro uprchlíky v Turecku Komise neprodleně zahájila činnost zaměřenou na zvyšování informovanosti uprchlíků, kteří patří k nejzranitelnějším osobám. Bylo dosaženo dohody s tureckou vládou ohledně uvolnění úspor a pohotovostních rezerv v rámci nástroje, které budou určeny na podporu vnitrostátní reakce na pandemii COVID-19. Tato podpora bude pokračovat. Na summitu věnovaném globální reakci na pandemii COVID-19, který se konal dne 4. května, Turecko přislíbilo 75 milionů EUR jako svůj příspěvek na podporu hledání vakcín.

Přehled klíčových událostí

Dne 5. února Evropská komise přijala **sdělení „Posílení procesu přistoupení – přesvědčivá perspektiva EU pro západní Balkán“**⁶. Toto sdělení, které Rada schválila v březnu, stanoví konkrétní návrhy na posílení procesu přistoupení, a to tím, že proces bude předvídatelnější, důvěryhodnější a dynamičtější a bude mít silnější politické vedení. Zdůrazňuje, že proces přistoupení je založen na objektivních a jasných kritériích a na důsledné podmíněnosti a že posiluje reverzibilitu, čímž umožňuje EU účinněji a vyváženěji postihovat jakékoli závažné stagnace či zhoršení, pokud jde o provádění reforem. Návrhy Komise zdůrazňují, že proces přistoupení musí být založen na výsledcích a na vzájemné důvěře a jasných závazcích Evropské unie a západního Balkánu a že ještě větší pozornost než doposud je třeba věnovat zásadním reformám. Dne 2. března Komise předložila aktuální informace o provádění reforem v Albánii⁷ a v Severní Makedonii⁸. Z těchto informací vyplynulo, že obě země zvýšily úsilí a zajistily další hmatatelné a udržitelné výsledky v oblastech, které byly v závěrech Rady z června 2018 označeny jako klíčové.

Rada pro obecné záležitosti v březnu 2020 následně **podpořila sdělení Komise**, rozhodla o **zahájení přístupových jednání s Albánií a Severní Makedonií** a vyzvala Komisi, aby předložila návrhy **rámců pro jednání** s těmito dvěma zeměmi.

Komise předložila své **návrhy rámců pro jednání v červenci 2020**. Uplatňuje v nich a dále rozvíjí posílený přístup k procesu přistoupení. Komise rovněž informovala o dalším provádění reforem v Albánii a Severní Makedonii. S potěšením očekává uspořádání prvních mezivládních konferencí, které by se měly konat v nejbližším možném termínu poté, co Rada rámce pro jednání přijme.

V případě Albánie stanovila Rada řadu podmínek, které je před první mezivládní konferencí nutno splnit⁹. V plnění těchto podmínek stanovených Radou před první mezivládní konferencí dosáhla tato země již zásadního pokroku.

⁵ COM(2020) 641/2.

⁶ [COM\(2020\) 57 final](#).

⁷ [SWD\(2020\) 46 final](#).

⁸ [SWD\(2020\) 47 final](#).

⁹ Před první mezivládní konferencí by Albánie měla přijmout volební reformu, která bude v plném souladu s doporučeními OBSE/ODIHR, zajistit transparentní financování politických stran a volebních kampaní, zajistit pokračující provádění reformy soudnictví, včetně zajištění fungování ústavního soudu a nejvyššího soudu, přičemž by měla zohlednit příslušné

Návrhy na **zprůsnění přístupu** k procesu přistoupení se odrážejí i v **podávání zpráv v rámci balíčku týkajícího se rozšíření na tento rok**. Hodnocení a doporučení pro tyto země, zejména do budoucna zaměřené pokyny týkající se konkrétních priorit v oblasti reform, jsou ještě jasnější a přesnější. Zprávy jsou transparentnější, a to včetně informací týkajících se současného stavu přístupových jednání a rozsahu provádění zásadních reform. Jsou v nich uvedeny srovnávací přehledy výsledků, kterých bylo dosaženo v základních oblastech, jakož i externí indexy doplňující hodnocení Komise. S žádostí o větší přispění byly osloveny členské státy, které byly v rámci procesu konzultovány a poskytly vstupy a odborné poznatky, a to i prostřednictvím svých ambasad působících v daném místě. Součástí zpráv jsou rovněž posouzení veřejného politického závazku orgánů k plnění strategického cíle přistoupení k EU.

Komise také poprvé hodnotí celkovou bilanci přístupových jednání s **Černou Horou a Srbskem** a navrhuje další postup. Mezivládní konference, které by se měly konat poté, co Komise zveřejní svůj každoroční balíček, by díky tomu měly fungovat jako fóra pro politický dialog o reformách, hodnotit celkový proces přistoupení a stanovovat plán pro nadcházející rok, včetně otevření a uzavření kapitol a vytyčování případných nápravných opatření.

Od posledního balíčku týkajícího se rozšíření Rada rovněž přijala závěry¹⁰ schvalující 14 klíčových priorit uvedených ve stanovisku Komise k žádosti **Bosny a Hercegoviny** o členství v Evropské unii¹¹. Stanovisko Komise vydané v květnu 2019 obsahuje komplexní plán reform, kterým by se měla země řídit a který jí poskytne podporu na její cestě k integraci do EU. Pokud jde o **Kosovo***, v oblasti reform souvisejících s EU bylo dosaženo jen omezeného pokroku, a to zejména kvůli prodlouženému volebnímu období a dvěma změnám vlády. Bude důležité, aby kosovské orgány vyvinuly intenzivnější úsilí o dosažení pokroku na cestě do EU, a to i prováděním dohody o stabilizaci a přidružení.

V průběhu minulého roku pokračovalo provádění **akčního plánu připojeného ke strategii pro západní Balkán z roku 2018**. Strategie se zaměřila na oblasti, které vyžadují další reformy a úsilí ze strany západobalkánských partnerů, a na posílení podpory, kterou EU tomuto regionu poskytuje. Značnou část těchto opatření následně podpořily členské státy EU a partneři ze západního Balkánu v Sofijském programu priorit, který byl přijat na summitu v Sofii v květnu 2018. Aktuální informace o pokroku dosaženém při provádění různých opatření jsou obsaženy v příloze tohoto sdělení.

Turecko je jedním z klíčových partnerů EU a kandidátskou zemí. Dialog a spolupráce s Tureckem stále pokračují, zejména pokud jde o řešení problémů souvisejících s migrací, a to navzdory obavám vyvolaným událostmi na řecko-turecké hranici v březnu 2020. Turecko vytrvalo ve svém chvályhodném úsilí a nadále hostí přibližně 4 miliony uprchlíků ze Sýrie a dalších zemí, což představuje největší komunitu uprchlíků na světě. EU nadále poskytovala uprchlíkům a hostitelským společenstvím v Turecku významnou podporu, což je konkrétním dokladem solidarity EU. V rámci nástroje pro uprchlíky v Turecku bylo uvolněno 6 miliard EUR. Byly uzavřeny smlouvy v celkové

mezinárodní odborné poznatky, včetně použitelných stanovisek Benátské komise, a měla by dokončit zřízení specializovaných struktur pro boj proti korupci a organizované trestné činnosti. Albánie by také měla ještě více posílit boj proti korupci a organizované trestné činnosti, a to i prostřednictvím spolupráce s členskými státy EU a prostřednictvím akčního plánu, který bude zohledňovat doporučení Finančního akčního výboru (FATF). K důležitým prioritám nadále patří řešení fenoménu nepodložených žádostí o azyl a zajištění repatriací a změna zákona o sdělovacích prostředcích v souladu s doporučeními Benátské komise.

¹⁰ Rada ve svých závěrech vítá stanovisko Komise a vyzývá výkonné a zákonodárné orgány na všech úrovních veřejné správy, aby v souladu s legitimním přáním občanů Bosny a Hercegoviny dosáhnout na cestě k Evropské unii většího pokroku začaly řešit klíčové priority, které byly v tomto stanovisku stanoveny.

¹¹ [COM\(2019\) 261 final](#).

* Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

výši 5,1 miliardy EUR, z nichž 3,8 miliardy EUR již byly vyplaceny. V červenci 2020 schválila EU uvolnění dalších 485 milionů EUR, aby bylo zajištěno další poskytování klíčové humanitární podpory v rámci tohoto nástroje do konce roku 2021. Vyplácení prostředků v rámci nástroje dosáhlo během referenčního období průměru 60 milionů EUR za měsíc, což svědčí o rychlejším provádění. Z celkového počtu přibližně 115 smluv jich zbývá podepsat sedm. Poskytování pomoci uprchlíkům zasaženým syrskou krizí a jejich hostitelským zemím bude i nadále nezbytné, a zásadní význam bude mít proto určitá podoba trvalého financování z EU, jak je uvedeno v nedávném sdělení o novém paktu o migraci a azylu.¹²

Turecko se však Evropské unii i nadále vzdalovalo: výrazně se zhoršila situace v oblasti demokracie, právního státu, základních práv a nezávislosti soudnictví. Hluboce znepokojivé je pokračující zatýkání vůdců opozice, obránců lidských práv, novinářů, členů občanské společnosti a akademických pracovníků a jejich zadržování ve vyšetřovací vazbě, k čemuž dochází v rámci široce pojatých protiteroristických právních předpisů. V červnu 2019 Rada připomněla své závěry ze dne 26. června 2018 a uvedla, že přístupová jednání s Tureckem se tedy v podstatě zastavila a nelze uvažovat o otevření či uzavření žádných dalších kapitol. Zahraniční politika Turecka stále více kolidovala s prioritami EU v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky, a to zejména kvůli vojenským operacím Turecka v severovýchodní Sýrii a dvěma memorandům o porozumění podepsaným s libyjskou vládou národní jednoty, přičemž jedno z nich se týkalo bezpečnostní spolupráce, která vedla k většímu vměšování Turecka do libyjského konfliktu, a druhé se týkalo vymezení námořní jurisdikce, které ignorovalo svrchovaná práva řeckých ostrovů. Vzhledem k nepovolenému provádění vrtů, kterého se Turecko dopustilo ve východním Středomoří, EU v červenci 2019 rozhodla o řadě opatření, a to včetně opatření prozatím nepořádat Radu přidružení EU–Turecko, jakož ani další setkání EU a Turecka v rámci dialogů na vysoké úrovni. V listopadu 2019 pak EU přijala rovněž rámec pro cílená opatření proti Turecku a v únoru 2020 se rozhodla přidat na seznam osob označených na základě tohoto sankčního rámce dvě osoby.

Dne 1. října 2020 Evropská rada uvedla, že EU má strategický zájem na stabilním a bezpečném prostředí ve východním Středomoří a na rozvoji kooperativního a vzájemně prospěšného vztahu s Tureckem. Evropská rada souhlasila, že pokud budou zachovány konstruktivní snahy zastavit protiprávní jednání vůči Řecku a Kypru, zahájí pozitivní politickou agendu EU–Turecko se zvláštním důrazem na modernizaci celní unie a usnadnění obchodu, mezilidské kontakty, dialogy na vysoké úrovni a na pokračující spolupráci v otázkách migrace, a to v souladu s prohlášením EU a Turecka z roku 2016. Evropská rada rovněž zdůraznila, že v případě obnovení jednostranných akcí nebo provokací porušujících mezinárodní právo využije EU veškeré nástroje a možnosti, které má k dispozici, a to včetně těch, které jsou uvedeny v článku 29 Smlouvy o EU a v článku 215 Smlouvy o fungování EU, aby bránila své zájmy a zájmy svých členských států.

Za účelem zajištění spolupráce a solidarity v souvislosti s pandemií COVID-19 byla bezprostředně pro jejím vypuknutí zahájena opatření první reakce financovaná EU. Na tuto podporu EU byly přesměrovány přibližně 83 miliony EUR, přičemž 52 miliony EUR z této částky byly v rámci nástroje pro uprchlíky v Turecku rychle uvolněny na pomoc nejzranitelnějším uprchlíkům. Na konci května 2020 byl aktivován mechanismus civilní ochrany Unie za účelem podpory Turecka při repatriaci tureckých občanů, kteří uvízli v Peru a v Kolumbii.

II. ZÁKLADNÍ ZÁSADY SOUVISEJÍCÍ S ČLENSTVÍM V EU

¹² Sdělení o novém paktu o migraci a azylu (COM(2020) 609 final).

Příprava kandidátských zemí a potenciálních kandidátů na plnění požadavků členství vyžaduje jasné odhodlání k uskutečňování zásadních reforem v oblasti právního státu, hospodářství a fungování demokratických institucí a veřejné správy. Snahy vyvíjené v těchto oblastech jsou od sebe neoddelitelné, vzájemně se posilují a je třeba v nich pokračovat energičtěji a s jasnějším politickým odhodláním. Poté, co Rada podpoří návrhy Komise na posílení procesu přistoupení, bude těmto reformám věnována ještě větší pozornost.

Právní stát je klíčovým aspektem demokratické transformace a zásadním srovnávacím kritériem, na jehož základě EU posuzuje pokrok zemí procesu rozšíření na jejich cestě za členstvím. Jejich pokrok se v minulém roce značně lišil. Jednou pozitivní zprávou je skutečnost, že operativní spolupráce západního Balkánu s členskými státy EU a agenturami EU se v oblasti boje proti terorismu a radikalizaci vedoucí k násilnému extremismu, jakož i v oblasti migrace a správy hranic i nadále zlepšovala a prohlubovala. Přesvědčivý pokrok v oblasti právního státu však i nadále zůstává značnou výzvou, což je často spojeno s chybějící politickou vůlí, pokračující existencí určitých prvků zmocňování se státem, omezeným pokrokem v oblasti nezávislosti soudnictví, institucionálním odporem a stále nepřátelštějším prostředím pro občanskou společnost. Evropská komise doporučila, aby mimořádná opatření přijatá v souvislosti s pandemií COVID-19 respektovala základní zásady a hodnoty, byla přiměřená, nepřekračovala nezbytnou míru, byla časově omezená a prováděná nediskriminačním způsobem, podléhala soudní a demokratické kontrole a celkově byla v souladu s evropskými normami.

Soudnictví a základní práva

Nezávislé a efektivně fungující **soudnictví**, kde jsou rozhodnutí soudů účinně prováděna, má z hlediska právního státu zásadní význam. Změna justiční kultury v celém regionu západního Balkánu pokračuje pomalým tempem a bez dostatečného závazku vůči zásadě nezávislosti soudnictví a respektování soudních rozhodnutí. Zejména veřejné orgány by se měly zdržet jakýchkoliv zásahů do projednávaných případů a jejich veřejného komentování, které by mohlo narušit rozhodování soudů.

Albánie dosahuje i nadále dobrého pokroku v reformě soudního systému, protože pokračuje v provádění komplexní reformy soudnictví a dociluje hmatatelných výsledků v rámci procesu prověřování. Bylo přijato celkem více než 286 rozhodnutí a všechny prioritní případy byly finalizovány v prvním stupni; výsledkem bylo propuštění nebo dobrovolný odchod 62 % posuzovaných soudců. Byly zřízeny nové nezávislé justiční orgány, které jsou plně funkční.

Severní Makedonie dosáhla dobrého pokroku, a to i díky tomu, že vstoupil v platnost zákon o veřejném státním zastupitelství, což je klíčový milník, který mimo jiné zajišťuje trvalé řešení pro případy zvláštního státního zastupitelství. V důsledku korupčního skandálu, který se týkal údajného vydírání a zneužívání pravomoci v souvislosti s jedním případem zvláštního státního zastupitelství, byla za přijímání úplatků a zneužívání pravomoci odsouzena bývalá hlavní zvláštní státní zástupkyně.

Bosna a Hercegovina v oblasti soudnictví nedosáhla žádného pokroku. Překážky, které byly reformě soudnictví kladeny do cesty politickými aktéry a samotnými soudy, spolu se špatným fungováním soudního systému nadále podřývaly možnosti občanů využívat svých práv i boj proti korupci a organizované trestné činnosti.

Kosovo dosáhlo určitého pokroku. Byl zaveden nový etický kodex a zpřísněny postupy v rámci kárného řízení.

V Černé Hoře bylo dosaženo omezeného pokroku a stále zde přetrvávají výzvy, pokud jde o nezávislost, profesionalitu, efektivitu a odpovědnost soudnictví.

V Srbsku nebylo během sledovaného období dosaženo žádného pokroku, jelikož doporučení předchozí zprávy Komise nebyla provedena. Ústavní změny, které měly sladit ústavu s evropskými normami, byly pozastaveny, dokud neproběhnou parlamentní volby. Toto zpoždění má dopady na přijetí souvisejících právních předpisů v oblasti soudnictví, které jsou potřebné pro posílení záruk nezávislosti soudnictví.

V Turecku se situace i nadále zhoršovala, což je trend, který lze sledovat už od pokusu o převrat v roce 2016. Neustával politický tlak a pokračovaly přesuny mnoha soudců a státních zástupců proti jejich vůli, což dále oslabovalo nezávislost tureckého soudnictví, a zůstaly závažné obavy, zejména pokud jde o systematický nedostatek nezávislosti soudnictví, včetně jmenování paralelního systému smírčích soudců. Vznikly obavy, že tyto postupy vedou k autocenzuře a zastrašování v oblasti soudnictví. Přijetí strategie reformy soudnictví představovalo promarněnou příležitost k uskutečnění řady požadovaných zásadních reforem.

Na západním Balkáně a v Turecku se i nadále objevují případy rozsáhlé **korupce**. Mají-li být zmírněny reálné hrozby pro demokratické struktury a pro stabilní a transparentní podnikatelské prostředí, musí boj proti korupci přinášet přesvědčivé výsledky. Pokrok a úspěchy v potírání korupce na vysoké a střední úrovni se napříč regionem různí, celkové tempo se však zpomalilo a výsledky většiny zemí ani zdaleka neodpovídají požadavkům na členství. Problém korupce na vysoké úrovni a politické korupce je třeba řešit jasnějším a důslednějším způsobem. Jednou pozitivní známkou vynaloženého úsilí je dohoda Albánie, Bosny a Hercegoviny, Kosova, Černé Hory a Severní Makedonie, že se budou podílet na provádění sofijského prioritního opatření spočívajícího v monitorování soudních řízení týkajících se případů korupce na vysoké úrovni a organizované trestné činnosti; se Srbskem je v tomto ohledu nutné vést další jednání. Možnosti rozsáhlé korupce existují i nadále v oblasti zadávání veřejných zakázek. Je třeba přijmout důrazná a ambiciózní opatření, která posílí kontrolní mechanismy v rámci celého procesu zadávání veřejných zakázek a podstatně zvýší jeho transparentnost.

Albánie dosáhla v boji proti korupci dobrého pokroku. Projevují se tak výsledky procesu prověřování a došlo k odsouzení několika vysoce postavených úředníků.

Severní Makedonie dosáhla v boji proti korupci dobrého pokroku. Došlo ke konsolidaci výsledků dosažených v oblasti vyšetřování a stíhání případů korupce na vysoké úrovni a jejich projednávání u soudu a Státní komise pro předcházení korupci je stále aktivnější.

V Bosně a Hercegovině nebylo dosaženo žádného pokroku. Boj proti korupci nepřestává narážet na nedostatečnou harmonizaci právních předpisů v rámci země a na slabou spolupráci a koordinaci mezi institucemi.

V Kosovu byl zaznamenán omezený pokrok. Konfiskace majetku jsou v rámci trestního řízení nadále vnímány pouze jako pomocné opatření, kterému je věnována malá pozornost a na které je vyčleněno málo prostředků.

V Černé Hoře bylo dosaženo omezeného pokroku. Stále je třeba zlepšit výsledky v oblasti konfiskací majetku. Pokud jde o problémy související s nezávislostí a důvěryhodností Úřadu pro předcházení korupci a se stanovováním jeho priorit, zůstávají navzdory určitému pozitivnímu vývoji v podstatě neřešeny.

V Srbsku bylo dosaženo omezeného pokroku. Prostřednictvím operačních opatření byla posílena nezávislost Úřadu pro boj proti korupci, ale výrazného zlepšení je třeba dosáhnout v oblasti transparentnosti a posuzování rizik korupce a zmírňování jejích rizik v odvětvích, která jsou v těchto ohledech ke korupci nejvíce náchylná.

V Turecku nebylo dosaženo žádného pokroku. Stále je třeba zlepšit právní rámec a institucionální uspořádání, aby bylo vyloučeno jakékoli nepatřičné prosazování politického vlivu v různých fázích vyšetřování a stíhání případů korupce.

Základní práva jsou v právních předpisech zemí západního Balkánu do značné míry zakotvena a v minulém roce bylo dosaženo určitého pokroku, ale jejich praktické uplatňování zůstává v celém regionu i nadále výzvou, a to v řadě oblastí. V Turecku docházelo i nadále v nezmenšené míře k porušování lidských práv a osoby usilující o to, aby byla lidská práva v Turecku dodržována, byly často zatčeny nebo zadrženy.

Svoboda projevu stejně jako svoboda a pluralita sdělovacích prostředků jsou pilíře demokracie, jelikož představují zásadní součásti otevřené a svobodné diskuse. Základní ustanovení sice existují, v celém regionu je však naléhavě nezbytné vynaložit úsilí na zajištění svobody projevu a nezávislosti sdělovacích prostředků. V této oblasti bylo v minulém roce dosaženo nejmenšího pokroku. Výhrůžky, zastrašování a násilí proti novinářům jsou stále zdrojem vážných obav a vyšetřování a stíhání takovýchto útoků postupuje v celém regionu pomalu. Ve všech zemích regionu je třeba vynaložit větší úsilí na zaručení nezávislosti veřejnoprávního vysílání, na podporu transparentnosti veřejného a soukromého financování sdělovacích prostředků a na narovnání narušených poměrů na reklamním trhu.

V Albánii nebylo dosaženo žádného pokroku. Albánské orgány se zavázaly, že přehodnotí změny právních předpisů týkajících se sdělovacích prostředků a že před jejich schválením v parlamentu přijmou další opatření v souladu s doporučeními Benátské komise.

V Severní Makedonii bylo během sledovaného období dosaženo omezeného pokroku. Celková situace a klima, v němž sdělovací prostředky fungují, jsou obecně příznivé pro prosazování svobody sdělovacích prostředků, svobody projevu a kritickou novinářskou práci.

Bosna a Hercegovina nedosáhla žádného pokroku. Na obavy ohledně politického tlaku na novináře a jejich zastrašování a výhrůžky vůči nim reagují její orgány pouze vlažně.

V Kosovu bylo dosaženo omezeného pokroku. Mediální prostředí zde bylo i nadále živé a pluralita názorů zůstala zachována, sdělovací prostředky jsou však ve své snaze o finanční zajištění vlastní existence odkázány na komerční zdroje a veřejnoprávní vysílání je i nadále vystaveno politickým tlakům a vlivům. V důsledku své finanční nesoběstačnosti nejsou sdělovací prostředky chráněny před politickými a obchodními zájmy.

V Černé Hoře nebylo celkově dosaženo žádného pokroku. Ačkoli zde díky revizi právních předpisů týkajících se sdělovacích prostředků k určitému pokroku došlo, tato skutečnost byla zastíněna případy zatýkání redaktorů internetových portálů a občanů a soudních řízení proti nim za obsah, který během roku 2020 zveřejnili nebo sdíleli on-line. Opatření přijatá za účelem omezení vlivu dezinformací a on-line obtěžování nebo nenávistných projevů by neměla neúměrně omezovat svobodu projevu a sdělovacích prostředků.

V Srbsku byla transparentním a inkluzivním způsobem navržena nová mediální strategie, která pojmenovává hlavní výzvy. Provádění této nové strategie však dosud nezačalo a v praxi nebylo dosaženo žádného pokroku, který by vedl k tomu, aby celkové prostředí bylo příznivější pro svobodu projevu. Případy výhrůžek, zastrašování a násilí vůči novinářům v zemi jsou stále zdrojem vážných obav.

V Turecku, kde je uplatňování svobody projevu a šíření opozičních hlasů stále do značné míry potlačováno nepřiměřeným prováděním omezujících opatření, docházelo i po zrušení nouzového stavu nadále k závažnému zhoršování situace. Stejně jako v předchozích letech pokračoval velký tlak na

svobodu projevu a neustalo ani zastrašování sdělovacích prostředků v podobě zatýkání, zadržování, stíhání, odsuzování a propouštění jejich zaměstnanců, což vedlo k cenzuře a autocenzuře pracovníků sdělovacích prostředků. Turecko musí přijmout svůj akční plán pro lidská práva, který nahradí plán Evropského soudu pro lidská práva týkající se prevence porušování lidských práv, a to s cílem zajistit plné dodržování lidských práv.

Je zapotřebí vyvinout větší úsilí o zajištění **rovnosti žen a mužů** a o prevenci a řešení diskriminace, obtěžování a genderově podmíněného násilí. Během období omezení volného pohybu osob v průběhu pandemie COVID-19 se v celém regionu zvýšil počet nahlášených případů domácího násilí. Ženy jsou nadále nedostatečně zastoupeny v rozhodovacích procesech a na trhu práce.

V zemích procesu rozšíření je třeba vynaložit větší úsilí na podporu a ochranu **práv dítěte** a učinit naléhavě potřebné kroky za účelem posílení systémů ochrany dětí a péče o děti. Neméně naléhavá je i potřeba zlepšit ochranné a poradenské služby pro děti, zejména pokud jde o způsob jejich interakce se soudním systémem a otázky zadržování mladistvých, a to včetně příliš omezeného využívání restorativní justice.

Je rovněž třeba, aby vlády v souladu s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením ve větší míře prosazovaly a chránily **práva osob se zdravotním postižením** a aby řešily diskriminaci **menšin**. Omezeného pokroku bylo dosaženo, pokud jde o zlepšení socioekonomické situace zranitelných Romů¹³. Stávající strukturální problémy vedly k tomu, že krize COVID-19 a související omezující opatření mají na zranitelné Romy nepřiměřené negativní dopady. Na summitu EU a západního Balkánu, který se konal v červenci 2019 v Poznani, se vedoucí představitelé západního Balkánu zavázali, že do doby přistoupení splní konkrétní cíle týkající se integrace Romů, a to v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti, zdravotní péče, bydlení, občanských dokladů a boje proti protiromským náladám.

Vlády v regionu by také v souladu s mezinárodními normami v oblasti lidských práv měly ve větší míře zajistit odpovídající **podmínky ve věznicích** a zamezit špatnému zacházení.

Spravedlnost, svoboda a bezpečnost

Velmi závažným problémem na západním Balkáně a v Turecku i nadále zůstává **organizovaná trestná činnost**. Z těchto zemí a přes ně stále působí mocné zločinecké sítě s mezinárodním dosahem a vedou jimi důležité pašerácké trasy. Balkánská trasa je stále klíčovým koridorem, kterým se do EU dostává heroin a nelegální palné zbraně. Některými aspekty tohoto jevu se tyto země zabývaly a v průběhu roku 2019 a 2020 byly hlášeny významné případy zatčení a záchytů drog. Vzniká stále intenzivnější operativní spolupráce, mimo jiné i s agenturami EU, která v praxi přináší viditelné výsledky. Obecně jsou však **dosavadní výsledky v podobě pravomocných odsouzení** osob za organizovanou trestnou činnost často slabé. Některé země mohou za poslední roky doložit maximálně hrstku pravomocných odsouzení za organizovanou trestnou činnost nebo za samotné praní peněz, u nichž bylo často výsledkem dohody o vině a trestu a uložené tresty byly mírné. Tak slabé výsledky svědčí o neúčinnosti trestních řízení, jsou jasným signálem beztrestnosti a zvyšují riziko pronikání trestné činnosti do politických a ekonomických systémů. Proti zločineckým skupinám musejí tyto země postupovat energičtěji a musejí zajistit, že nebudou tolerovány žádné vazby mezi trestnou činností a politikou, a v případech organizované trestné činnosti a korupce musejí mnohem častěji využívat možnosti **zajištění a konfiskace majetku**.

¹³ Zastřešující pojem „Romové“ se zde v souladu s terminologií evropských orgánů používá k označení několika různých skupin, aniž by těmto skupinám byla odpírána jejich specifika.

V Albánii bylo dosaženo dobrého pokroku, pokud jde o boj proti organizované trestné činnosti. Došlo k zintenzivnění operativní spolupráce, a to zejména s členskými státy EU a agenturami EU.

Severní Makedonie dosáhla určitého pokroku, a to i zřízením úřadu pro vyhledávání majetku z trestné činnosti v souladu s *acquis* EU.

V Bosně a Hercegovině nebylo dosaženo žádného pokroku. Orgány a soudy nepřijaly vhodné opatření, které by zohledňovalo klíčové priority uvedené ve stanovisku Komise a zjištění odborné zprávy o právním státě („Priebeho zpráva“).

Kosovo dosáhlo omezeného pokroku. Celkové výsledky, kterých dosáhly státní zastupitelství a soudy, zůstávají omezené a míra pravomocných konfiskací majetku je i nadále nízká.

V Černé Hoře bylo dosaženo určitého pokroku. Černá Hora dosáhla dobrého pokroku v oblasti boje proti obchodování s lidmi. Byla posílena kapacita a profesionalita policie a zvýšil se počet probíhajících řízení o konfiskaci majetku.

V Srbsku bylo dosaženo omezeného pokroku. Omezený byl úspěch při rozbíjení zločineckých sítí a při dosahování výsledků proaktivního vyšetřování, stíhání a odsouzení v trestním řízení.

V Turecku byl zaznamenán omezený pokrok. Je třeba posílit právní rámec upravující boj proti praní peněz a financování terorismu.

Pokud jde o **boj proti terorismu a násilnému extremismu**, západní Balkán nadále přijímal důležitá opatření k modernizaci právního a institucionálního rámce. Operativní spolupráce s členskými státy EU a agenturami EU se i nadále zlepšovala a prohlubovala. V roce 2018 byl přijat společný akční plán pro boj proti terorismu a všichni partneři ze západního Balkánu v roce 2019 podepsali s Komisí příslušné dvoustranné dohody o jeho provádění. Západní Balkán musí pokračovat ve svém úsilí v oblasti předcházení radikalizaci vedoucí k násilnému extremismu, a to i ve věznicích, a řešit otázku navracejících se zahraničních bojovníků. Je třeba posílit kapacita pro výměnu informací, monitorování a reakci. Západní Balkán musí zvýšit své úsilí, pokud jde o práci v terénu v oblasti boje proti praní peněz, financování terorismu a nežádoucím vnějším vlivům, jakož i boje proti nezákonnému financování přispívajícímu k šíření násilného extremismu.

Turecko musí revidovat své právní předpisy v oblasti boje proti terorismu. Turecko sice stále čelí hrozbám ze strany teroristických skupin, ale jeho úsilí o řešení problému terorismu vedlo ke zlepšení bezpečnostní situace. Turecko vedlo i nadále boj proti domácím a zahraničním buňkám teroristických bojovníků. Pokračovala spolupráce s členskými státy EU v oblasti odhalování a navrácení zahraničních teroristických bojovníků, což je jedna z klíčových oblastí společného zájmu. Pokud jde o vnímání hrozeb, Turecko označilo za prioritu boj proti Straně pracujících Kurdistanu (PKK), která zůstává na seznamu teroristických organizací vedeném EU, a potlačení Gülenova hnutí. Ačkoli má Turecko legitimní právo proti terorismu bojovat, je rovněž odpovědné za to, aby se tak dělo v souladu se zásadami právního státu, lidskými právy a základními svobodami. V současné době tomu tak není. Protiteroristická opatření musí být přiměřená a prováděná v souladu se zásadami právního státu, lidskými právy a základními svobodami.

Na západním Balkáně a v Turecku jsou stále častějším jevem tzv. hybridní činnosti, jejichž původcem jsou zejména aktéři z třetích zemí a jejichž cílem je mimo jiné šíření **dezinformací** o onemocnění COVID-19. Tyto incidenty jasně ukazují, jak málo jsou společnosti a infrastruktury chráněny před **kybernetickými útoky, kyberkriminalitou a hybridními hrozbami**. V zájmu řešení problému dezinformací a dalších hybridních činností by měla být posílena spolupráce, jak je uvedeno v Záhřebské deklaraci. Užší spolupráce je potřebná v oblasti zvyšování odolnosti, kybernetické bezpečnosti a strategické komunikace.

Zvládání **uprchlické krize**, jakož i řešení problému **nelegální migrace** představují i nadále klíčové výzvy jak pro EU, tak pro západní Balkán, ale zejména pro Turecko, které poskytuje útočiště největšímu počtu uprchlíků na světě.

Spolupráce pokračovala formou společných aktivit na migračních trasách vedoucích přes východní Středomoří/západní Balkán. Problémem zůstává převadčství migrantů, nezletilé osoby bez doprovodu a obchodování s lidmi, které postihuje zejména ženy a děti. V roce 2019 došlo k výraznému nárůstu počtu migrantů, kteří prošli tímto regionem, přičemž na trase vedoucí přes západní Balkán bylo zjištěno více než 15 000 nelegálních vstupů do členských států EU, což je ve srovnání s rokem 2018 nárůst o 159 %. Zejména v roce 2019 došlo v Bosně a Hercegovině k nelegálnímu vstupu více než 29 000 uprchlíků a migrantů. Ačkoli stávající situace není srovnatelná s počtem nelegálních migrantů na vrcholu krize (jen v roce 2015 jich bylo 750 000), je zapotřebí, aby EU poskytla větší podporu, která bude koordinovaná s členskými státy EU a agenturami EU a která umožní posílit schopnost partnerů tuto migraci zvládat. Ještě více je třeba podporovat zvýšení počtu dobrovolných návratů a zlepšení spolupráce se zeměmi původu v oblasti zpětného přebírání osob. EU a její členské státy by měly i nadále podněcovat a podporovat regionální výměnu informací.

V nedávno navrženém novém evropském paktu o migraci a azylu se zdůrazňuje, že v komplexních partnerstvích by se migrace měla stát klíčovou otázkou, a to na základě posouzení zájmů EU a jejich partnerských zemí. Země západního Balkánu vyžadují vzhledem ke své zeměpisné poloze i skutečnosti, že v budoucnu budou tvořit nedílnou součást EU, individuální přístup: koordinace může pomoci zajistit, aby byly jako budoucí členské státy dobře připraveny konstruktivně reagovat na společné výzvy a rozvíjet své kapacity a řízení na hranicích, a vzhledem k perspektivě svého začlenění se tak přiblížily EU. Pokud jde o Turecko, v paktu se poukazuje na přínos nástroje pro uprchlíky v Turecku a také na to, že zásadní význam bude mít určitá podoba trvalého financování z EU.

EU na západním Balkáně podpořila vytvoření nových nebo stabilnějších institucí, zákonů a postupů v oblasti azylu, ochrany a správy hranic, jakož i provádění komplexního a náročného *acquis* EU v právu jednotlivých partnerů ze západního Balkánu, kteří by rovněž měli přijmout odpovědnost za veškeré aspekty migrace a vzít je za vlastní.

Byla rovněž dokončena jednání s pěti zeměmi tohoto regionu o dohodách o postavení jednotek, které umožní nasazení jednotek Evropské pohraniční a pobřežní stráže (Frontex) s výkonnými pravomocemi v oblastech sousedících s vnější hranicí EU, aby podpořily vnitrostátní pohraniční orgány. Pro posílení správy hranic a ochrany hranic je klíčovou prioritou to, aby vstoupily v platnost všechny dohody o postavení jednotek Evropské pohraniční a pobřežní stráže a aby tyto dohody byly účinně prováděny. Dohoda s Albánií již vstoupila v platnost a byli nasazeni první příslušníci pohraniční stráže. Dne 1. července vstoupila v platnost rovněž dohoda s Černou Horou.

Partnerské země by měly učinit další kroky, aby byl zajištěn plný soulad s vízovou politikou EU.

EU a Turecko se zavázaly k provádění **prohlášení EU a Turecka**¹⁴ z března 2016. Od té doby plnilo Turecko klíčovou úlohu při zajišťování účinného řízení migračních toků na trase vedoucí přes východní Středomoří. Nelegální migrace z Turecka do EU v roce 2019 vzrostla, ačkoli její objem je nadále podstatně nižší, než jaký byl zaznamenán před prohlášením. Zčásti se v tom rovněž odráží nárůst nelegální migrace do Turecka, k němuž v roce 2019 ve srovnání s předchozími lety došlo. Počátkem března 2020 nicméně Turecko aktivně vybízelo migranty a uprchlíky, aby se do Evropy vydali pozemní trasou vedoucí přes Řecko. Přestože EU uznala zvýšenou migrační zátěž a rizika, kterým Turecko na svém území čelí, jakož i velké úsilí, které v souvislosti s poskytováním útočiště

¹⁴ <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

uprchlíkům vynakládá, důrazně odmítla, aby Turecko využívalo migrační tlak k politickým účelům. Koncem března zorganizovaly turecké orgány přepravu migrantů a uprchlíků pryč z pohraniční oblasti s Řeckem a kvůli propuknutí pandemie COVID-19 uzavřely s Řeckem a Bulharskem hranice s výjimkou obchodní dopravy. Během tohoto období byly rovněž zaznamenány značně zvýšené migrační toky z Turecka na Kypr. Turecko i nadále vynakládalo pozoruhodné úsilí na **poskytování útočiště 3,6 milionu registrovaných uprchlíků ze Sýrie** a přibližně 370 000 uprchlíků z dalších zemí. EU tuto zemi v poskytování pomoci uprchlíkům nadále podporovala. Na konci roku 2019 byl přidělen úplný provozní rozpočet **nástroje EU pro uprchlíky v Turecku**¹⁵ ve výši 6 miliard EUR, přičemž na 5,1 miliardy EUR již byly uzavřeny smlouvy a 3,8 miliardy EUR z této částky byly již vyplaceny. Vyplácení se nadále řídí pokrokem v uzavírání smluv a provádění projektů a během sledovaného období dosáhlo v průměru 60 milionů EUR za měsíc. Dosud bylo podepsáno přes 100 projektů, přičemž ty největší z nich budou probíhat nejpozději do poloviny roku 2025. Nástroj se nadále zaměřuje na humanitární a rozvojové potřeby uprchlíků a hostitelských společenství v Turecku a vede k hmatatelným a viditelným výsledkům¹⁶. Nástroj i nadále představuje stěžejní mechanismus koordinace, který umožňuje rychlé, účinné a účelné poskytování pomoci ze strany EU.

Vedle 6 miliard EUR, které byly v rámci nástroje pro uprchlíky v Turecku již uvolněny, zajistila EU v červenci 2020 další poskytování pomoci nejzranitelnějším uprchlíkům, a to prostřednictvím balíčku ve výši 485 milionů EUR určeného na pokračování dvou stěžejních humanitárních projektů EU do konce roku 2021.¹⁷

Fungování demokratických institucí

Posílení demokratických institucí a zajištění inkluzivních demokratických procesů zůstávají pro země procesu rozšíření klíčovými prioritami. Klíčovou podmínkou pro přistoupení k EU je řádné fungování parlamentů, spočívající mimo jiné v dohledu nad výkonnou mocí a v účinném zákonodárství.

Demokratické systémy západního Balkánu stále nefungují řádně, a to kvůli silné politické polarizaci, v některých případech kvůli omezenému prostoru pro demokratickou kontrolní funkci opozice a kvůli opozičním bojkotům voleb a parlamentní činnosti.

Pro demokratickou správu země jsou zásadní svobodné a spravedlivé volby. Musí být náležitě provedena doporučení volebních pozorovatelských misí a řešeny strukturální nedostatky.

V Albánii dosáhly politické strany dohody ohledně volební reformy na základě doporučení OBSE/ODIHR, která by měla Albánii zajistit volební proces s vyššími standardy integrity a transparentnosti. Volby v zemi byly poznamenány bojkoty ze strany opozičních skupin.

V Bosně a Hercegovině by legislativní změny přijaté v červenci 2020 měly umožnit, aby se v prosinci v Mostaru poprvé od roku 2008 konaly místní volby. Političtí představitelé rovněž dosáhli dohody o další volební reformě.

¹⁵ [Rozhodnutí Komise C\(2015\) 9500](#) ze dne 24. listopadu 2015 o koordinaci činností Unie a členských států prostřednictvím koordinačního mechanismu – uprchlického nástroje pro Turecko, ve znění rozhodnutí Komise C(2016) 855 ze dne 10. února 2016.

¹⁶ Téměř 1,7 milionu uprchlíků v současnosti využívá měsíční převody hotovosti, bylo poskytnuto 9 milionů konzultací v oblasti primární zdravotní péče a rodiny více než 600 000 dětí navštěvujících školu obdržely finanční podporu. V rámci nástroje probíhá provádění přibližně 100 projektů.

¹⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_1324.

Parlamentní volby v Kosovu, které se konaly v říjnu 2019, byly převážně konkurenční, ale zároveň podtrhly význam řešení opakujících se nedostatků v souladu s doporučeními volebních pozorovatelských misí EU.

V Severní Makedonii a Srbsku byly volby původně naplánovány na duben 2020, ale kvůli vypuknutí pandemie COVID-19 byly odloženy. V Srbsku se parlamentní volby konaly dne 21. června, v Severní Makedonii dne 15. července a v Černé Hoře dne 30. srpna.

V Severní Makedonii OBSE/ODIHR zhodnotily, že volby v červenci 2020 byly navzdory pandemii zorganizovány dobře. Byla zohledněna některá jejich předchozí doporučení, ale právní stabilita byla oslabena podstatnými změnami volebního zákona a následnými *ad hoc* nařízeními vydávanými během nouzového stavu.

V Černé Hoře panovalo v období před volbami mezi politickými aktéry značné napětí a nedůvěra. Prozatímní parlamentní výbor nebyl kvůli chybějící usnášenská schopnosti schopen dokončit svou práci, a proto se všeobecné volby dne 30. srpna 2020 konaly v rámci převážně nezměněného volebního rámce. Žádná politická strana volby nebojkotovala. Podle předběžného hodnocení OBSE/ODIHR byly volby v Černé Hoře konkurenční a odehrály se v prostředí, které bylo vysoce polarizované v otázkách církve a národní identity. Předvolební kampaň navzdory častému konfrontačnímu tónu proběhla poklidně. Kandidáti byli schopni předat svůj vzkaz, ale vládnoucí strana získala neoprávněnou výhodu, a to prostřednictvím zneužití pravomoci a státních prostředků a dominantního pokrytí ve sdělovacích prostředcích.

V Srbsku řada opozičních stran pokračovala v bojkotu parlamentu, a to navzdory tomu, že Evropský parlament v roce 2019 vedl dialog mezi stranami vládnoucí většiny a některými opozičními stranami z parlamentu i mimo něj. Několik opozičních stran rovněž bojkotovalo parlamentní volby v červnu 2020. Nový srbský parlament se vyznačuje tím, že drtivou většinu v něm získala vládnoucí koalice a že v něm chybí životaschopná opoziční strana. Ačkoli kandidáti v srbských parlamentních volbách konaných dne 21. června byli dle mezinárodních pozorovatelů z Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva při Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE/ODIHR) schopni vést kampaň a základní svobody byly dodrženy, možnost výběru na straně voličů byla omezená, jelikož vládnoucí strana měla zásadní výhodu a většina hlavních sdělovacích prostředků propagovala vládní politiku. Řada opozičních stran volby bojkotovala.

Pravidla pro **veřejné a soukromé financování politických stran** vyžadují další reformy. V Srbsku vláda přijala rozhodnutí, jejichž cílem je regulovat využívání veřejných zdrojů pro účely voleb. V Černé Hoře existují i nadále nedostatky v právním rámci regulujícím politické strany a jejich financování, a to i po přijetí nových právních předpisů v prosinci 2019 a jejich následné novelizaci v dubnu 2020. Velké úsilí je stále ještě třeba vynaložit na zvýšení transparentnosti a odpovědnosti, pokud jde o financování politických stran a volebních kampaní v rámci celého regionu.

V **Turecku** prezidentský systém nadále umožňoval nadměrnou centralizaci moci na úrovni prezidenta, aniž by byl zajištěn účinný mechanismus brzd a protivah. Legislativní a kontrolní funkce parlamentu byly nadále výrazně omezovány. Řada poslanců parlamentu z opoziční prokurátní Lidově demokratické strany (HDP) zůstává ve vazbě. Tři poslanci parlamentu byli v červnu 2020 svého členství v parlamentu zbaveni. V březnu 2019 se v Istanbulu konaly volby do místních zastupitelstev a rovněž primátorské volby, které byly v červnu 2019 opakovány, přičemž oboje volby byly poznamenány nedostatkem plurality sdělovacích prostředků a podmínky, za jakých se konaly, nebyly ve všech ohledech objektivně spravedlivé vůči všem politickým stranám a kandidátům. Turecko musí zlepšit obecné prostředí, ve kterém se volby konají, a chránit integritu volebního procesu. Na jihovýchodě země pokračovalo nucené propouštění zvolených starostů a jejich nahrazování důvěrníky

jmenovanými vládou, jakož i zatýkání místních zástupců, což je v obou případech zdrojem značných obav z podkopávání místní demokracie.

Vlády musí zajistit, aby opozice měla odpovídající podmínky, aby mohla plnit svou demokratickou kontrolní funkci. Opozice se zároveň musí zapojit do demokratických procesů. Nadměrné využívání zkrácených parlamentních postupů této úloze opozice brání a nepříznivě ovlivňuje systém brzd a protivah, který charakterizuje dobře fungující demokracii. Využívání naléhavých postupů se v rámci jednotlivých zemí lišilo, ale obecně zůstává nadměrné a může být zneužíváno.

I v rámci **mimořádných opatření přijatých během krize COVID-19** by si parlamenty měly stále uchovat pravomoc kontrolovat činnost výkonné moci a měly by hrát určitou roli v rámci dohledu nad stavem nouze, a to včetně rozhodování o tom, zda by měl být nouzový stav prodloužen. Rozpuštění parlamentu nebo pozastavení jeho činnosti může mít na tuto pravomoc nepříznivý dopad.

V **Albánii** vydala vláda řadu nařízení, kterými prodloužila nouzový stav zavedený po zemětřesení v listopadu 2019 do června 2020. Parlamentní výbory pokračovaly ve své činnosti prostřednictvím práce na dálku a každotýdenní plenární zasedání byla dne 16. dubna obnovena. Parlament přijal změny trestního zákoníku související s šířením infekčních chorob. Veškeré soudní případy s výjimkou naléhavých byly pozastaveny. Koncem května byla soudní jednání obnovena.

V **Bosně a Hercegovině** celostátní parlament nezasedal v období od poloviny března do poloviny května 2020. Shromáždění entity *Republiky srbské* zavedlo od 3. dubna do 20. května nouzový stav a veškeré legislativní pravomoci svěřilo prezidentovi entity; entita Federace zavedla parlamentní zasedání on-line.

Vláda **Kosova** vyhlásila v březnu 2020 stav ohrožení veřejného zdraví. Byla zavedena opatření na ochranu občanů, mezi něž patřilo i dočasné omezení volného pohybu osob z jiných nežli nezbytných důvodů, uvalení karantény na určité oblasti, zákaz shromažďování větších skupin lidí, zastavení většiny letecké dopravy a uzavření hranic. Byla rovněž přijata opatření pro řešení okamžitých potřeb a zmírnění socioekonomických důsledků krize. Shromáždění během krize dále fungovalo.

V **Černé Hoře** žádný nouzový stav vyhlášen nebyl. Orgány přijaly opatření na boj proti pandemii, ochranu občanů a zmírnění socioekonomických důsledků krize, přičemž byla omezena svoboda shromažďování a volný pohyb občanů. Parlamentní legislativní proces byl na téměř 50 dní pozastaven a úloha parlamentu při dohledu nad reakcí vlády na pandemii byla omezená. Očekává se, že orgány zajistí správnou rovnováhu mezi ochranou zdraví a respektováním důvěrnosti údajů o osobním zdravotním stavu a právem svých občanů na soukromý život.

Prezident **Severní Makedonie** vyhlásil v březnu nouzový stav, který po několikerém prodloužení trval až do června 2020. Političtí představitelé konsensuálně rozhodli, že předčasné volby, které byly původně naplánovány na 12. dubna, budou odloženy na 15. července 2020. Během tohoto období zůstal parlament rozpuštěn a úřednická vláda za účasti hlavní opoziční strany vydávala nařízení. Orgány přijaly bezprecedentní opatření na ochranu obyvatel, jako například omezení volného pohybu z jiných nežli nezbytných důvodů, omezení shromažďování větších skupin lidí, nařízení domácí karantény, zastavení letecké dopravy a uzavření hranic. Byla rovněž přijata opatření pro řešení okamžitých potřeb a zmírnění socioekonomických důsledků krize.

V **Srbsku** byl nouzový stav vyhlášen dne 15. března a svým podpisem ho stvrdil prezident, předseda vlády a předseda parlamentu. Parlament byl svolán až po více než šesti týdnech, přičemž nouzový stav schválil ve dnech 28. až 29. dubna a o týden později jej zrušil. Parlamentní, oblastní a místní volby, původně naplánované na duben, byly odloženy. Orgány přijaly rozsáhlá dočasná opatření, včetně

přísně stanoveného zákazu vycházení po určitou část dne, uzavření škol a univerzit, zákazu veřejného shromažďování větších skupin lidí, zastavení většiny letecké dopravy a uzavření hranic.

Turecký parlament většinou hlasů schválil kontroverzní balíček legislativních opatření. Jeho součástí byla i opatření pro snížení vysokého počtu vězňů a stanovení podmínek pro podmíněčné propuštění přibližně 90 000 vězňů. Byly z nich však vyňaty osoby zadržované ve vyšetřovací vazbě pro údajné trestné činy související s terorismem, mezi nimi právníci, novináři, politici a obránci lidských práv. Parlament se rozhodl, že z důvodu pandemie na 10 dní přeruší svá zasedání, přičemž po tomto přerušení následovaly řádné jednoměsíční prázdniny během měsíce ramadánu.

Reforma veřejné správy

Reforma veřejné správy má zásadní význam pro zlepšení správy na všech úrovních. Její součástí je i větší transparentnost a odpovědnost, řádná správa veřejných financí a profesionalizace veřejné správy. Pokud jde o reformu veřejné správy, je připravenost Albánie, Severní Makedonie, Černé Hory a Srbska na mírně pokročilé úrovni a v regionu bylo dosaženo celkového pokroku. V Srbsku však žádného pokroku dosaženo nebylo, jelikož nedošlo k významnému snížení nadměrného počtu vyšších vedoucích pozic. V Kosovu bylo dosaženo určitého stupně připravenosti, Bosna a Hercegovina je však teprve v rané fázi příprav. V Turecku došlo ke zhoršení situace v oblasti vývoje politik, odpovědnosti správních orgánů a řízení lidských zdrojů, což mělo na celkový stav připravenosti negativní dopad.

Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti **plánování politik**, ale zajištění přesvědčivé kontroly kvality ze strany ústředních vládních orgánů si ještě vyžádá další úsilí. Černá Hora posílila a zracionalizovala plánování politik a podařilo se jí omezit množství strategických dokumentů. Politiky, právní předpisy a veřejné investice se stále často připravují bez posouzení dopadů.

Ve většině zemí je stále třeba zajistit **manažerskou odpovědnost a profesionalizaci** veřejné služby a **řešit** problém nadměrné **politizace**. Transparentní a na zásluhách založené postupy naboru, povyšování, přeložení na nižší pozici a propouštění musí být zakotveny v legislativních rámcích a musí být v sektoru veřejných služeb důsledně uplatňovány. **Struktura státní správy** by měla zajistit účinné vymezení odpovědnosti. Většina zemí vynaložila úsilí na zlepšení **služeb** poskytovaných občanům a podnikům, zejména elektronických služeb. K provedení reformy veřejné správy je však třeba posílit koordinaci mezi různými institucemi.

Je třeba zohlednit úlohu **regionálních a místních orgánů** v procesu sbližování s EU a případném uplatňování jejich pravidel. Je zapotřebí zajistit náležitou rovnováhu mezi ústředními, regionálními a místními orgány státní správy. Zdrojem hlubokého znepokojení zůstávají rozhodnutí a opatření přijatá tureckými orgány proti obcím, jejichž starostové pocházejí z opozičních stran, zejména jeví-li se být politicky motivovaná.

Je třeba posílit správní kapacitu a profesní normy subjektů pověřených prováděním *acquis* EU a zaručit nezávislost regulačních subjektů. Zásadní význam má i nadále zvyšování transparentnosti a odpovědnosti, zejména zajištění účinného, efektivního a transparentního fungování systému **zadávání veřejných zakázek** a správy veřejných financí. Přestože Srbsko uvedlo významnou část svých právních předpisů upravujících zadávání veřejných zakázek do souladu s *acquis* EU, zákon o zvláštních postupech pro lineární infrastrukturu přijatý v únoru 2020 dovoluje, aby infrastrukturní projekty „zvláštního významu“ byly v Srbsku vyňaty z uplatňování pravidel zadávání veřejných zakázek, což umožňuje obcházení pravidel a norem EU. V Černé Hoře vláda v říjnu 2019 zahájila významné nabídkové řízení týkající se koncese na provozování černohorských letišť. Toto řízení představuje zkoušku vládního rozhodnutí řídit se evropskými normami spravedlivého a transparentního zadávání veřejných zakázek. V Turecku byly zaznamenány velké nedostatky, pokud jde o sbližování s *acquis* EU v této oblasti, jelikož působnost pravidel pro zadávání veřejných zakázek je výrazně

omezena různými výjimkami, jakož i diskriminačními výhodami cen na domácím trhu a kompenzačními praktikami. Za účelem zmírnění rizika podvodů během pandemie COVID-19 je obzvláště důležité uchovávat auditní stopy. K posílení transparentnosti a důvěry rovněž přispěje zveřejňování veškerých informací o veřejných zakázkách souvisejících s pandemií COVID-19 na vládních portálech.

Zásadní význam má reforma vnitrostátních systémů řízení za účelem posílení manažerské odpovědnosti, řádné **správy financí** a externího auditu veřejných prostředků. V Severní Makedonii bylo dosaženo určitého pokroku, pokud jde o provádění nového politického dokumentu o vnitřní finanční kontrole ve veřejné správě a o provádění národní strategie pro boj proti podvodům, ale stále je ještě třeba docílit zlepšení vnitřní kontroly a účinného provádění opatření navazujících na doporučení externích auditů; ani finanční kontroly stále nejsou účinné. V Černé Hoře je třeba vynaložit další úsilí na zlepšení manažerské odpovědnosti a posílení vnitřní kontroly a vnitřního auditu na všech úrovních. Orgány by měly v době krize zachovat nejrůznější kontroly, aby bylo zajištěno, že rozpočtová rozhodnutí budou prováděna tak, jak bylo schváleno, a že zdroje budou využívány tak, jak bylo plánováno, aby se předešlo plýtvání, podvodům a špatnému hospodaření. Měla by být zajištěna transparentnost těchto opatření a do zajišťování odpovědnosti za činnost vlády by měly být zapojeny subjekty provádějící externí dohled. Další úsilí by mělo být vynaloženo na boj proti podvodům a partnerské země by měly pokračovat v posilování spolupráce v této oblasti a v zájmu zmírňování rizik podvodů využívat podpory Evropského úřadu pro boj proti podvodům.

Hospodářství

Podmínkou přistoupení k EU je fungující tržní hospodářství a schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie. Správa ekonomických záležitostí se v posledních letech stala ještě důležitější součástí procesu rozšíření. Komise tuto oblast monitoruje na základě provádění programu hospodářských reforem¹⁸ a posuzování souladu s hospodářskými kritérii pro přistoupení, která jsou obsažena v balíčku rozšíření. Albánie, Černá Hora a Srbsko dosáhly během sledovaného období určitého pokroku, pokud jde o existenci fungujícího tržního hospodářství a schopnost vypořádat se s konkurenčními silami. Turecko nedosáhlo žádného pokroku, zatímco Bosna a Hercegovina, Kosovo a Severní Makedonie dosáhly omezeného pokroku, pokud jde o existenci fungujícího tržního hospodářství. Severní Makedonie rovněž dosáhla určitého pokroku, pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními silami, zatímco Turecko nedosáhlo žádného pokroku a Bosna a Hercegovina v této oblasti dosáhla omezeného pokroku. Fungujícím tržním hospodářstvím je pouze Turecko, navzdory vážným obavám panujícím v tomto ohledu, a co se týče schopnosti vypořádat se s konkurenčními tlaky, je jeho připravenost na dobré úrovni.

Západní Balkán má **významný nevyužitý hospodářský potenciál** a významný prostor pro zintenzivnění hospodářské spolupráce a obchodu v rámci regionu. Tento region s populací téměř 18 milionů lidí je důležitým trhem pro zboží z EU. Před pandemií COVID-19 se průměrná tempa růstu v regionu pohybovala nad průměrem EU, stále však nebyla dostatečná pro podporu skutečného sblížení s úrovněmi příjmů v EU. Pandemie COVID-19 způsobila prudké otřesy v oblasti poptávky a nabídky a vedla k poklesu produkce a růstu nezaměstnanosti. Doba trvání a závažnost recese se bude v jednotlivých zemích lišit v závislosti na hospodářských strukturách a významu globálních dodavatelských řetězců, cestovního ruchu a remitencí, v některých případech i v závislosti na vývozu

¹⁸ EU podporuje lepší správu ekonomických záležitostí na západním Balkáně a v Turecku prostřednictvím každoročního **procesu programů hospodářských reforem**. Tento proces se stal klíčovým nástrojem pro formulování a provádění makroekonomických a strukturálních reforem koncipovaných za účelem zvýšení konkurenceschopnosti a posílení růstu a tvorby pracovních míst. Proces ERP bude přizpůsoben tak, aby zohledňoval hospodářské a sociální dopady pandemie COVID-19.

komodit. Partneri v regionu přijali okamžitá následná fiskální opatření za účelem zmírnění dopadů krize, což nevyhnutelně vedlo ke zvýšení státního dluhu a schodku státního rozpočtu. Klíčovou výzvou bude zajistit cílenou, účinnou a transparentní reakci na krizi při současném zajištění fiskální udržitelnosti ve střednědobém horizontu.

Pandemie COVID-19 jasně ukázala vysokou míru integrace trhu a vzájemnou závislost mezi ekonomikami EU a zemí západního Balkánu, jakož i těchto zemí navzájem. Region západního Balkánu je zapojen do procesu sbližování právních předpisů s EU. Toto sbližování umožní prohloubení regionálního hospodářského prostoru, z něhož se pak stane **společný regionální trh** založený na pravidlech a normách EU. Oba vývojové procesy se vzájemně posilují a činí z regionu atraktivní investiční oblast.

Západní Balkán nicméně stále čelí **velkým problémům**, které mu brání plně využívat svého hospodářského potenciálu a překlenout rozdíl, pokud jde o sbližování s EU. V posledních letech došlo sice k určitému urychlení růstu, vytvoření pracovních míst a zvýšení příjmů, ale pokud jde o reformu hospodářských struktur a zvyšování konkurenceschopnosti, tyto země stále zaostávají. Stále se potýkají s vysokou mírou nezaměstnanosti, zejména mladých lidí, s velkým nesouladem mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi, přetrvávající neformální ekonomikou, odlivem mozků, nízkou účastí žen na trhu práce a nízkou mírou inovací. Proto je zásadní zlepšit kvalitu a relevanci systémů vzdělávání a odborné přípravy v regionu a posílit vazby mezi zaměstnavateli a vzdělávacími institucemi. **Investiční prostředí** se do velké míry nezměnilo a je pro ně typický slabý právní stát, nedostatek vhodného prosazování státní podpory, zakořeněná šedá ekonomika, špatný přístup podniků k financování a nízká míra regionální integrace a propojení. Pokračují zásahy státu do ekonomiky. Palčivou potřebou je modernizace infrastruktury a investice by měly být směřovány prostřednictvím jednoho seznamu projektů každé země a měly by být v souladu s prioritami dohodnutými s EU. Rozhodnutí týkající se významných investic by se měla zakládat na transparentnosti a důsledné náležitě péči, jako je tomu v případě projektů v oblasti propojení, které jsou financovány prostřednictvím investičního rámce pro západní Balkán.

Během krize COVID-19 je klíčové, aby byl zajištěn volný tok zboží (především potravin a lékařského vybavení). EU a západní Balkán za tímto účelem zřídily na hlavních hraničních přechodech zelené koridory a totéž západní Balkán dobře koordinovaným a rychlým způsobem učinil v případě obchodu uvnitř regionu.

EU zůstává zdaleka největším obchodním partnerem pro západní Balkán: v roce 2019 dosahoval její podíl na celkovém obchodu se zbožím 69,4 % (82,9 % celkového vývozu a 61,8 % celkového dovozu). Od roku 2009 obchod vzrostl o 129,6 %.

Společnosti z EU jsou největšími investory v regionu a přinášejí 73 % přímých zahraničních investic. Jsou tak hlavní vnější hnací silou růstu a zaměstnanosti v regionu. Zásadní je **posílit odolnost** regionu, aby se tak zajistilo, že veškerá hospodářská činnost financovaná ze zahraničí bude v plném souladu s hodnotami, normami a standardy EU, a to zejména v klíčových oblastech, jako je právní stát, zadávání veřejných zakázek, životní prostředí, energetika, infrastruktura a hospodářská soutěž. **Rostoucí obchodní a investiční činnost** třetích zemí na západním Balkáně často opomíjí socioekonomickou a finanční udržitelnost a pravidla EU pro zadávání veřejných zakázek a může vést k vysoké míře zadlužení, k tomu, že společnosti EU, které nejsou schopny konkurovat, budou z tohoto trhu vyloučeny, k neoptimálnímu využívání veřejných zdrojů a k předávání kontroly nad strategickými aktivy a zdroji.

Pro řešení výše nastíněných problémů a pro podporu vzájemně prospěšného udržitelného hospodářského růstu a investic bude důležitý hospodářský a investiční plán pro tento region, který byl přijat zároveň s tímto sdělením.

V **Turecku** přetrvávají vážné obavy, pokud jde o fungování tržního hospodářství země. Recese a rychlý pokles domácí poptávky vedly k výraznému obratu a k uzavření schodku běžného účtu, ale turecké potřeby vnějšího financování jsou stále vysoké, což hospodářství vystavuje změnám v náladách investorů a riziku sankcí. Inflation poklesla z velmi vysoké úrovně, ale stále zůstává vysoko nad cílovou úrovní. Ve druhé polovině roku 2019 došlo k oživení ekonomiky, čemuž pomohly expanzivní politiky veřejného sektoru a silné přispění čistého vývozu. Toto oživení je však s ohledem na slabý trh práce, potřebu zlepšit bilanci podniků a přetrvávající geopolitickou nejistotu i nadále křehké. Neformální sektor je v Turecku nadále veliký. Pokračovaly státní intervence do mechanismů tvorby cen a u státní podpory nadále chybějí prováděcí pravidla, prosazování a transparentnost, přičemž institucionální uspořádání zůstává neúplné. **Správa ekonomických záležitostí v Turecku se dále zhoršovala**, a to v důsledku opakujícího se politického tlaku ohrožujícího důvěryhodnost a fungování nezávislých institucí. Turecko musí zvrátit trend nepříznivého vývoje v tržních reformách. Turecko zůstává dobře integrované do trhu EU, a to z hlediska jak obchodních, tak investičních vazeb, ale relativní podíl EU na zahraničním obchodu Turecka se snížil (podíl EU na tureckém vývozu klesl z 50 % v roce 2018 na 48,5 % v roce 2019 a podíl na dovozu z 36,25% na 34,2 %), a to v situaci, kdy se stále prodlužuje seznam případů neplnění závazků, které má Turecko v rámci celní unie s EU. Významné problémy přetrvávají v oblasti vzdělávání, pokud jde o jeho kvalitu a dostupnost. Ženy mají ztížený přístup ke kvalitnímu vzdělávání i na trh práce.

III. SCHOPNOST PŘIJMOUT ZÁVAZKY SPOJENÉ S ČLENSTVÍM

Země západního Balkánu v řadě oblastí pokračovaly ve sjednocování svých právních předpisů s požadavky EU, byť různým tempem.

V řadě oblastí **vnitřního trhu** je připravenost většiny zemí západního Balkánu již na mírně pokročilé úrovni. Jedná se zejména o tyto oblasti: volný pohyb zboží, služeb a kapitálu, politika v oblasti hospodářské soutěže, finanční služby a ochrana spotřebitele a zdraví. Připravenost Černé Hory a Srbska je na dobré úrovni, pokud jde o právo obchodních společností a právo duševního vlastnictví. Srbsko dosáhlo značného pokroku v oblastech práva usazování a volného pohybu služeb, práva obchodních společností, práva duševního vlastnictví, politiky v oblasti hospodářské soutěže a finančních služeb.

Většina zemí západního Balkánu je na mírně pokročilé úrovni připravenosti v oblastech souvisejících s **konkurenceschopností a udržitelným růstem**, jako je zejména oblast informační společnosti a sdělovacích prostředků, daní, hospodářské a měnové politiky a politiky v oblasti podnikání a průmyslu. V oblasti informační společnosti a audiovizuálních médií je připravenost Albánie, Černé Hory, Severní Makedonie a Srbska na mírně pokročilé úrovni, a to včetně pokroku dosaženého v oblasti strategií týkajících se digitální agendy a služeb elektronické veřejné správy. Určité úrovně dosahuje v těchto oblastech i připravenost Kosova, zatímco Bosna a Hercegovina je v rané fázi příprav. Černá Hora dosáhla dobrého pokroku v daňové oblasti a v oblasti vědy a výzkumu. Připravenost Černé Hory a Srbska je v oblasti vědy a výzkumu a vzdělávání a kultury na dobré úrovni. Pokud jde o oblast celní unie, Severní Makedonie dosáhla dobrého pokroku, připravenost Srbska je na dobré úrovni a připravenost Albánie, Kosova a Černé Hory je na mírně pokročilé úrovni. Bosna a Hercegovina je na určité úrovni připravenosti. Ve všech oblastech je nicméně třeba provádět

socioekonomické reformy, které napomohou řešení stávajících strukturálních nedostatků, nízké konkurenceschopnosti, vysoké nezaměstnanosti i dopadů pandemie COVID-19.

Pro hospodářskou integraci v rámci regionu, jakož i pro integraci s Evropskou unií má klíčový význam **ekologická transformace a udržitelná konektivita**, jež usnadní přeshraniční obchod v rámci regionu a vytvoří reálné přínosy pro podniky a občany. V oblasti dopravní politiky je připravenost Srbska a částečně i Černé Hory na dobré úrovni. Severní Makedonie dosáhla dobrého pokroku v oblasti energetiky a její připravenost je na dobré úrovni, pokud jde o transevropské sítě, zatímco Černá Hora a Srbsko vykazují jen mírně pokročilou úroveň připravenosti. Albánie, Severní Makedonie, Černá Hora a Srbsko vykazují určitou úroveň připravenosti, pokud jde o životní prostředí a změnu klimatu, Kosovo je v rané fázi příprav a Bosna a Hercegovina je v rané fázi příprav / má určitou míru připravenosti. Všechny země by v této oblasti měly vyvinout výrazně větší úsilí.

Pokud jde o **zdroje, zemědělství a soudržnost**, připravenost Severní Makedonie a Černé Hory je na mírně pokročilé úrovni v oblasti **zemědělství a rozvoje venkova**, zatímco Albánie, Kosovo a Srbsko mají určitou míru připravenosti a Bosna a Hercegovina je v rané fázi příprav. Severní Makedonie a Černá Hora rovněž dosáhly dobrého pokroku v oblasti bezpečnosti potravin a veterinární a rostlinolékařské politiky. Svůj význam má dále i skutečnost, že smluvní strany Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA) přijaly rozhodnutí, které má usnadnit obchodování s ovocem a zeleninou. Pokud jde o **regionální politiku a koordinaci strukturálních nástrojů**, připravenost západního Balkánu je na mírně pokročilé úrovni s výjimkou Bosny a Hercegoviny, která je v rané fázi příprav.

Země procesu rozšíření rovněž musí urychlit a zachovat svůj soulad se **společnou zahraniční a bezpečností politikou EU (SZBP)**, a to včetně omezujících opatření. Ze zemí západního Balkánu pokračovaly Albánie a Černá Hora v plném sblížování se všemi postoji SBZP (prohlášení vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku jménem EU a rozhodnutí Rady týkající se omezujících opatření). Srbsko nadále rozvíjelo intenzivní vztahy a strategická partnerství s řadou zemí po celém světě, včetně Ruska, Číny a USA. Spolupráce Srbska s Čínou během krize COVID-19 posílila a na straně vysoce postavených představitelů byla spojena s pročínskou a euroskeptickou rétorikou. Turecká zahraniční politika stále více kolidovala s prioritami EU v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky, zejména kvůli vojenským operacím Turecka v severovýchodní Sýrii a dvěma memorandům o porozumění, které Turecko podepsalo s libyjskou vládou národní jednoty, přičemž jedno z nich se týkalo bezpečnostní spolupráce a vedlo k větší podpoře Turecka pro vládu národní jednoty a druhé se týkalo vymezení námořní jurisdikce a ignorovalo svrchovaná práva řeckých ostrovů.

Turecko pokračovalo ve sblížování svých právních předpisů s *acquis* EU, i když velmi omezeným tempem a roztržštěným způsobem, z čehož je zřejmé, že nemá žádnou ucelenou strategii sblížování. Pokračovalo zhoršování řady klíčových aspektů v oblastech konkurenceschopnosti, informační společnosti a sdělovacích prostředků, hospodářské a měnové politiky, celní unie, vnějších vztahů a zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky. Turecko dosáhlo pokročilé fáze připravenosti v oblasti práva obchodních společností, transevropských sítí a vědy a výzkumu a jeho připravenost je na dobré úrovni, pokud jde o volný pohyb zboží, právo duševního vlastnictví, finanční služby, politiku v oblasti podnikání a průmyslu, ochranu spotřebitele a zdraví, celní unii a finanční kontrolu.

IV. REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE A DOBRÉ SOUSEDSKÉ VZTAHY

Dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce jsou základními prvky procesu stabilizace a přidružení i procesu rozšíření. Pokračovaly pravidelné mezivládní styky a technický dialog a spolupráce na dvoustranné i regionální úrovni.

Pro reakci regionu během krize COVID-19 hrály důležitou roli inkluzivní regionální organizace – Rada pro regionální spolupráci, Dopravní společenství a CEFTA. Tyto organizace zajišťovaly efektivní koordinaci se všemi partnery ze západního Balkánu, a to jak mezi nimi navzájem, tak mezi nimi a Komisí.

Regionální spolupráce nadále přinášela výsledky. Agenda v oblasti konektivity přispěla k rozvoji dopravních a energetických sítí. Je však třeba i nadále vyvíjet značné úsilí, aby byly splněny zbývající povinnosti vyplývající z regionálních dohod a závazků, a to včetně provádění reformních opatření v oblasti konektivity, která byla dohodnuta v roce 2015. Země v regionu musí přijmout plnou odpovědnost. Plné a inkluzivní účasti všech partnerů ze západního Balkánu na iniciativách a akcích regionální spolupráce by neměly stát v cestě žádné překážky. Program Erasmus+ nadále upevňoval mezikulturní dialog mezi mladými lidmi.

Summit západního Balkánu, který se konal v roce 2019 v Poznani, i summit EU a západního Balkánu, který se konal v květnu 2020 v Záhřebu, představovaly pro vedoucí představitele regionu příležitost dohodnout se na uskutečňování ambiciózní ekologické a digitální transformace a na dalším rozvoji všech dimenzí propojení: dopravní, energetické, digitální a mezilidské. Vedoucí představitelé vyzvali k vypracování zelené agendy pro tento region, která by nejen přímo podpořila zdraví a dobré životní podmínky jeho občanů, ale zároveň by jej učinila atraktivnějším pro investice a cestovní ruch a umožnila by využít značný hospodářský potenciál zeleného růstu a oběhového hospodářství. Tato zelená agenda doprovází hospodářský a investiční plán pro tento region.

Klíčovým faktorem pro zvyšování životní úrovně na západním Balkáně je regionální integrace. Vytvoření **regionálního hospodářského prostoru** zvyšuje hospodářskou soutěž a umožňuje úspory z rozsahu a zvýšení produktivity. Regionální trh uvolní intraregionální obchod a učiní ze západního Balkánu atraktivnější destinaci pro investice. Integrace trhů pomůže rozvoji nových hodnotových řetězců a zvýší atraktivitu regionu pro přímé zahraniční investice. Větší propojení v oblasti dopravy a energetiky urychlí integraci regionu do celoevropských sítí. Dopravní společenství podpoří a posílí provádění agendy v oblasti propojení.

Základní součástí reform, které jsou nezbytným předpokladem toho, aby na západním Balkáně vzniklo prostředí příznivé pro trh a investice, je rychlé a bezpečné digitální připojení. V rámci regionálního hospodářského prostoru byla v dubnu 2019 podepsána nová **regionální dohoda o roamingu**, která vede k postupnému snižování poplatků za roaming počínaje červencem 2019 a která od července 2021 povede ke zrušení poplatků za roaming. Tato dohoda rovněž otevírá cestu pro přípravu plánu na snižování ceny roamingu mezi západním Balkánem a EU, jak je stanoveno v **Digitální agendě** pro západní Balkán.

Pokud jde o **obchod**, přijetí dosud nepřijatých rozhodnutí v rámci CEFTA zahrnuje přijetí dodatkového protokolu č. 6 za účelem liberalizace obchodu se službami, vzájemné uznání programů oprávněných hospodářských subjektů a přijetí dohody za účelem usnadnění obchodování s ovocem a zeleninou.

Na summitu západního Balkánu, který se konal v červenci 2019 v Poznani, bylo schváleno prohlášení o uznávání **vysokoškolských kvalifikací**. Tím je zaveden model automatického uznávání vysokoškolských kvalifikací a studijních pobytů v zahraničí, což představuje významnou součást úsilí o užší regionální hospodářskou integraci. Větší úsilí je třeba vynaložit, pokud jde o dosažení pokroku v oblasti vzájemného uznávání odborných kvalifikací, aby bylo možné vytvořit integrovanější trh práce a nabídnout mladým lidem v regionu tolik potřebné příležitosti.

Klíčovou záležitostí je i nadále překonání **dědictví minulosti** a řešení sporů vyplývajících z konfliktů v 90. letech 20. století. Stále je třeba vyřešit důležité a dosud otevřené dvoustranné otázky na

regionální úrovni, včetně sporných otázek týkajících se hranic, zajištění spravedlnosti pro oběti válečných zločinů, identifikace zbývajících pohřešovaných osob a vytvoření přesných záznamů o krutostech páchaných v minulosti. V EU není místo pro štvavou rétoriku ani pro glorifikaci válečných zločinců, a to z žádné strany.

Jedním z nejpálčivějších problémů regionu zůstává potřeba **normalizovat vztahy mezi Srbskem a Kosovem**. Vztahy mezi Prištinou a Bělehradem jsou nadále problematické. Dne 1. dubna 2020 dočasná vláda v Kosovu plně zrušila 100% clo na dovoz ze Srbska a z Bosny a Hercegoviny, které bylo zavedeno od listopadu 2018, a dne 6. června byla zrušena všechna reciproční opatření. Prvním pozitivním krokem je skutečnost, že v červenci 2020 byl obnoven dialog zprostředkovaný EU a že se obě strany zavázaly, že se do tohoto dialogu znovu zapojí. Poté bude třeba, aby následoval další hmatatelný pokrok směrem ke komplexní, právně závazné dohodě o normalizaci vztahů.

Dále je třeba, aby všechny strany v dobré víře pokračovaly v provádění stávajících dohod, a to včetně Prespanské dohody mezi Severní Makedonií a Řeckem a smlouvy o dobrých sousedských vztazích s Bulharskem.

Napětí panující ve východním Středomoří a v Egejském moři nadále podkopávalo regionální stabilitu a bezpečnost. S ohledem na pokračující neoprávněné činnosti Turecka týkající se průzkumu uhlovodíků v námořních zónách Kypru, podpis memoranda o porozumění s libyjskou vládou národní jednoty a prudký nárůst provokací namířených proti Řecku Komise opakovaně vyzvala **Turecko**, aby se vyvarovalo jakýchkoli hrozeb, zdrojů neshod či jednání, které nepříznivě ovlivňuje dobré sousedské vztahy a mírové urovnávání sporů. Komise rovněž opakovaně zdůraznila veškerá svrchovaná práva členských států EU. K nim patří mimo jiné právo uzavírat dvoustranné dohody a provádět průzkum svých přírodních zdrojů a tyto zdroje využívat v souladu s *acquis* EU a mezinárodním právem, včetně Úmluvy OSN o mořském právu. Musí být respektována svrchovanost a svrchovaná práva všech sousedních pobřežních států na námořní zóny, a to včetně těch, na které mají nárok jejich ostrovy, a vymezování hranic výlučných hospodářských zón a kontinentálního šelfu by mělo být prováděno v souladu s mezinárodním právem, na základě dialogu vedeného v dobré víře a s péčí o udržení dobrých sousedských vztahů. V reakci na turecké nepovolené provádění vrtů EU v listopadu 2019 schválila rámec pro cílená opatření proti Turecku a v únoru 2020 se rozhodla přidat na seznam osob označených na základě tohoto sankčního rámce dvě osoby. Dne 12. září 2020 byla stažena turecká průzkumná loď, což umožnilo oznámit obnovení průzkumných rozhovorů s Řeckem.

Evropská rada ve svých závěrech ze dne 1. října 2020 ostře odsoudila porušování svrchovaných práv Kyperské republiky, které musí přestat. Evropská rada zdůraznila, že EU má strategický zájem na stabilním a bezpečném prostředí ve východním Středomoří a na rozvoji spolupráce a vzájemně prospěšného vztahu s Tureckem. Bezpodmínečným požadavkem je v tomto ohledu vést v dobré víře dialog a zdržet se jednostranných akcí, které jsou v rozporu se zájmy EU a které porušují mezinárodní právo a svrchovaná práva členských států EU. Veškeré neshody musí být urovnány mírovým dialogem a v souladu s mezinárodním právem. EU uvítala kroky Řecka a Turecka vedoucí k budování důvěry, jakož i o oznámení o obnovení vzájemných průzkumných rozhovorů, jejichž cílem je vymezit kontinentální šelf a výlučnou ekonomickou zónu těchto dvou zemí. Toto úsilí musí být zachováno a rozšířeno.

Trvalé odhodlání Turecka a jeho konkrétní příspěvek k jednáním o dosažení spravedlivého, komplexního a životaschopného urovnání kyperské otázky v rámci OSN a v souladu s příslušnými rezolucemi Rady bezpečnosti OSN budou mít zásadní význam. Je důležité udržet pokrok, kterého dosud bylo **při jednáních o urovnání kyperské otázky pod vedením OSN** dosaženo, a pokračovat v

přípravách komplexního, spravedlivého a životaschopného řešení, včetně jeho vnějších aspektů. Turecko musí urychleně splnit svůj závazek plně provést dodatkový protokol k dohodě o přidružení mezi EU a Tureckem a pokročit v narovnávání vztahů s Kyperskou republikou.

V. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Na základě výše uvedené analýzy a shrnutí hodnocení jednotlivých zemí, jež jsou uvedena v příloze, předkládá Komise tyto závěry a doporučení:

I

1. **Důvěryhodná politika rozšíření** je geostrategickou investicí do **míru, stability, bezpečnosti a hospodářského růstu v celé Evropě**. Je založena na **přísných, ale spravedlivě vymezených podmínkách a na zásadě vlastních zásluh** a nadále pohání kupředu transformaci a modernizaci v partnerských zemích v celkově problematickém prostředí. Klíčem k úspěchu je i nadále politická vůle a odhodlání partnerských zemí.
2. Došlo k **významnému vývoji** programu rozšiřování EU, přičemž posílený přístup Komise je založen na třech klíčových pilířích: návrh na posílení procesu přistoupení, rozhodnutí Rady zahájit přístupová jednání s Albánií a Severní Makedonií a návrh hospodářského a investičního plánu pro západní Balkán přijatý současně s tímto sdělením.
3. Návrhy, které Evropská komise představila v únoru 2020 a které v březnu podpořila Rada, **dále posílí proces přistoupení**, a to tím, že proces bude předvídatelnější, důvěryhodnější a dynamičtější a bude mít silnější politické vedení. Návrh Komise zdůrazňuje důležitost procesu přistoupení založeného na výsledcích, který je založen na vzájemné důvěře a jasných závazcích Evropské unie a západního Balkánu. Dojde k ještě silnějšímu zaměření na reformy v základních oblastech právního státu, fungování demokratických institucí, veřejné správy a ekonomiky. Západní Balkán rovněž musí dosáhnout pokroku, pokud jde o usmíření, dobré sousedské vztahy a regionální spolupráci.
4. Rada pro obecné záležitosti z března 2020 rovněž rozhodla o **zahájení přístupových jednání s Albánií a Severní Makedonií**, čímž uznala pokrok v oblasti důležitých reforem, kterého bylo v těchto dvou zemích dosaženo.
5. Další známkou toho, jaká se regionu a normalizaci vztahů mezi Srbskem a Kosovem přikládá priorita, bylo **jmenování nového zvláštního zástupce EU** pro dialog mezi Bělehradem a Příštinou a pro další regionální otázky týkající se západního Balkánu, k němuž došlo v dubnu 2020. Dialog zprostředkovaný EU byl obnoven v červenci a dosud proběhlo několik setkání na vysoké úrovni i na pracovní úrovni.

6. **Záhřebské prohlášení ze dne 6. května 2020** potvrdilo jednoznačnou evropskou perspektivu západního Balkánu. Vedoucí představitelé západního Balkánu potvrdili svůj závazek vůči této evropské perspektivě a nezbytným klíčovým reformám jako svou jednoznačnou strategickou volbu. Věrohodnost tohoto závazku závisí rovněž na jasné komunikaci s veřejností a na provádění nezbytných reforem. V Záhřebském prohlášení byla Evropská komise vyzvána, aby předložila komplexní hospodářský a investiční plán pro tento region, jehož cílem bude podpořit jeho ekonomiky.
7. **Turecko** zůstává klíčovým partnerem Evropské unie v zásadních oblastech společného zájmu, jako je migrace, boj proti terorismu, ekonomika, obchod, energetika a doprava. V červnu 2019 Rada zopakovala, že Turecko se Evropské unii nadále vzdaluje a že přístupová jednání s Tureckem se v podstatě zastavila a nelze uvažovat o otevření či uzavírání žádných dalších kapitol. Skutečnosti vedoucí k tomuto posouzení jsou stále platné.
8. Rok 2020 byl rovněž poznamenán ničivým dopadem **pandemie COVID-19**. Orgány všech zemí procesu přistoupení přijaly přísná opatření za účelem omezení šíření pandemie a jejích zdravotních dopadů, jakož i za účelem zmírnění socioekonomických důsledků. Hospodářský dopad pandemie je níméně značný, což zanechává omezený fiskální prostor pro vládní intervenci. Veškerá mimořádná opatření musí být přiměřená a časově omezená a musí respektovat základní svobody včetně svobody projevu.
9. Přestože je EU touto krizí sama vážně postižena, zmobilizovala **balíček více než 3,3 miliardy EUR**, a to včetně okamžité podpory na řešení výzev v oblasti zdravotnictví a značných finančních prostředků určených na hospodářské zotavení regionu. EU jedná se zeměmi západního Balkánu jako s privilegovanými partnery i tím, že jim umožnila přístup k řadě iniciativ a nástrojů, které jsou běžně vyhrazeny členským státům EU. Tato podpora z EU **daleko přesahuje to, co regionu poskytl kterýkoliv jiný partner**, a jasně odráží strategické zakotvení regionu.

II

10. V **Černé Hoře** je **veřejný politický závazek** orgánů k evropské integraci pravidelně a soustavně uváděn jako klíčová priorita země a obecně se odráží v příslušných politických rozhodnutích. To zahrnovalo mimo jiné pokračující plný soulad se zahraniční a bezpečnostní politikou EU.

Posouzení Komise je takové, že v souladu s rámcem pro jednání je zajištěna **celková vyváženost** mezi pokrokem v rámci kapitol týkajících se právního státu na straně jedné a pokrokem v **přístupových jednáních** napříč všemi kapitolami na straně druhé. Během sledovaného období Černá Hora dosáhla omezeného pokroku, pokud jde o soudnictví a základní práva (kapitola 23) a určitého pokroku, pokud jde o spravedlnost, svobodu a bezpečnost (kapitola 24). Po otevření poslední kapitoly, ke kterému došlo v červnu 2020, zůstává prioritou pro další celkový pokrok v přístupových jednáních a před tím, než dojde k předběžnému uzavření dalších kapitol, splnění prozatímních kritérií pro dodržování zásad právního státu stanovených v rámci kapitol 23 a 24.

Černá Hora významně pokročila v reformě svého právního a institucionálního rámce v oblasti právního státu, přičemž ve většině oblastí se již objevily další výsledky. Stanovení kritérií pro uzavření

kapitol poskytne EU příležitost jasně definovat požadavky, které bude Černá Hora muset před uzavřením těchto dvou kapitol splnit. Černá Hora však může do této fáze v procesu přistoupení vstoupit až po odstranění zbývajících nedostatků v kritických oblastech svobody projevu a sdělovacích prostředků a boje proti korupci, a pokud vyřeší obavy ohledně politického vměšování a nedostatečných jmenování do klíčových nezávislých institucí a soudů, aniž by došlo ke zvrácení dřívějších úspěchů v oblasti reformy soudnictví. Černá Hora dosáhla stabilního pokroku v jednáních týkajících se všech kapitol, žádná z kapitol však v současné době nesplňuje kritéria pro uzavření.

V souvislosti s pandemií COVID-19 Černá Hora přijala širokou škálu opatření včetně přísně stanoveného zákazu vycházení a omezení pohybu. Parlament nehrál při procesu rozhodování o počátečním souboru opatření přijatých za účelem řešení pandemie COVID-19 žádnou roli, ale následně byl o přijatých opatřeních informován a schválil několik balíčků hospodářských opatření v reakci na pandemii.

V období před volbami panovalo mezi politickými aktéry velké napětí a nedůvěra. Prozatímní parlamentní výbor nebyl kvůli chybějící usnášenischopnosti schopen dokončit svou práci, a proto se všeobecné volby dne 30. srpna 2020 konaly v rámci převážně nezměněného volebního rámce. Žádná politická strana volby nebojkotovala. Podle předběžného hodnocení OBSE/ODIHR byly volby v Černé Hoře konkurenční a odehrály se v prostředí, které bylo vysoce polarizované v otázkách církve a národní identity. Předvolební kampaň navzdory častému konfrontačnímu tónu proběhla poklidně. Kandidáti byli schopni předat svůj vzkaz, ale vládnoucí strana získala neoprávněnou výhodu, a to prostřednictvím zneužití pravomoci a dominantního pokrytí v médiích. Náročné okolnosti související s koronavirem voličům nezabránily přijít k volbám; volební účast dosáhla rekordní úrovně 76,6 % voličů. Má-li cesta přistoupení k EU pokračovat, musí nově zformovaný parlament a vláda zachovat široký konsensus ohledně politických a hospodářských reforem souvisejících s EU a zaměřit se zejména na splnění prozatímních kritérií v oblasti právního státu.

Dobrý pokrok pokračoval v oblastech politiky, plánování a monitorování kvality dokumentů strategických politik. Politika vlády týkající se státem sponzorovaných bytů nebo výhodných úvěrů pro členy soudní moci a nezávislých institucí nicméně vzbudila obavy ohledně účinnosti systémů brzd a protivah. Je třeba učinit více pro to, aby bylo umožněno smysluplné zapojení občanské společnosti do procesu přistoupení a do legislativního procesu.

V roce 2019 ekonomika vzrostla o solidních 3,6 %, přičemž růst HDP byl poháněn rekordní turistickou sezonou, která vedla k nárůstu soukromé spotřeby a vývozu služeb. V roce 2020 však hospodářská výkonnost klesne kvůli negativním dopadům rozšíření onemocnění COVID-19, jelikož hospodářství Černé Hory je silně závislé na cestovním ruchu. Koronavirus zhoršil strukturální nedostatky a zdůraznil silnou potřebu reforem, zejména v oblastech veřejného zdraví, zaměstnanosti, sociální ochrany a podnikatelského prostředí.

11. V **Srbsku** vláda nadále deklarovala členství v EU jako svůj strategický cíl. Je nicméně třeba klást větší důraz na objektivní a pozitivní jednoznačnou komunikaci ohledně EU, která je hlavním politickým a ekonomickým partnerem Srbska.

Zásadní význam má pokrok Srbska, pokud jde o právní stát a normalizaci vztahů s Kosovem, který bude nadále určovat celkové tempo **přístupových jednání**. Během sledovaného období Srbsko dosáhlo velmi omezeného pokroku, pokud jde o soudnictví a základní práva (kapitola 23), a určitého pokroku, pokud jde o spravedlnost, svobodu a bezpečnost (kapitola 24). Vztahy mezi Prištinou a Bělehradem nadále představují výzvu, ačkoli obnovení dialogu zprostředkovaného EU, k němuž došlo v červenci, je velmi pozitivním krokem. Souhrnně Komise zhodnotila, že je v současné době zajištěna

celková vyváženost mezi pokrokem v oblasti právního státu a normalizace vztahů na straně jedné a pokrokem v jednáních napříč všemi kapitolami na straně druhé.

Pokrok v oblasti **právního státu** nicméně není tak rychlý a účinný, jak by se u země jednající o přistoupení očekávalo. Srbsko naléhavě potřebuje urychlit a prohloubit reformy, zejména v oblasti nezávislosti soudnictví, boje proti korupci, svobody sdělovacích prostředků, vnitrostátního řešení válečných zločinů a boje proti organizované trestné činnosti. Srbsko by rovněž mělo usilovat o splnění prozatímních kritérií kapitol 23 a 24, a to i prostřednictvím na výsledky zaměřeného provádění revidovaných akčních plánů pro uvedené kapitoly.

Pokud jde o **normalizaci vztahů s Kosovem**, Srbsko prokázalo odhodlání a zapojilo se do obnoveného procesu dialogu. Srbsko musí nadále vyvíjet podstatné úsilí a přispět k vytvoření příznivého prostředí, které umožní uzavření komplexní, právně závazné dohody s Kosovem. Tato dohoda je nezbytně nutná a má klíčový význam pro to, aby Srbsko a Kosovo mohly pokročit ve svém evropském směřování. Srbsko by rovněž mělo pokračovat v prosazování a provádění veškerých dohod, kterých bylo dosaženo v rámci předešlého dialogu.

Srbská politická scéna se vyznačuje pokračující polarizací. V reakci na COVID-19 vláda v březnu 2020 vyhlásila nouzový stav a zavedla rozsáhlá dočasná opatření. Parlament byl svolán až po více než šesti týdnech od vyhlášení nouzového stavu, což omezilo jeho schopnost dohlížet během tohoto období na exekutivu. Parlamentní, oblastní a komunální volby v Srbsku (původně naplánované na duben 2020) byly odloženy na 21. června. Přestože volby byly zorganizovány účinně, došlo k dominanci vládnoucích stran, a to i ve sdělovacích prostředcích. Řada opozičních stran volby bojkotovala, a to navzdory snahám vedeným Evropským parlamentem vytvořit shodu napříč politickým spektrem ohledně volebních reforem, a poukazovala přitom na obavy ohledně demokracie a nerovných podmínek. Nově ustanovený srbský parlament se vyznačuje drtivou většinou, kterou v něm zaujímá vládnoucí koalice, a absencí skutečné opozice.

Srbsko zůstává důležitým partnerem v rámci misí a operací společné bezpečnostní a obranné politiky EU, ale jeho soulad se zahraniční politikou EU je i nadále malý.

Srbsko stále musí významně snížit nadměrný počet vysokých manažerských pozic ve své veřejné správě. Otázkou vzbuzující stále větší obavy je nedostatečná transparentnost a nedodržování na zásluhách založeného postupu náboru zaměstnanců na vyšší manažerské pozice ve veřejné službě. Srbsko zintenzivnilo svou práci na harmonizaci právních předpisů s *acquis* EU v kapitolách týkajících se ekonomiky a vnitřního trhu. Hospodářské reformy nadále přinášejí výsledky, zejména pokud jde o makroekonomickou stabilizaci. Došlo k dalšímu zlepšení výkonnosti trhu práce. Bylo dosaženo pokroku, pokud jde o reformy daňové správy a o privatizaci státem vlastněných bank, zatímco některé jiné klíčové reformy – zejména reforma veřejné správy a státních podniků – pokračovaly pouze pomalu. Stát si udržuje silný vliv na hospodářství. Předpokládá se, že krize COVID-19 významně zhorší hospodářský výhled v roce 2020, zejména pokud jde o růst HDP, veřejné finance a zaměstnanost.

12. **Severní Makedonie** se přiblížila svým strategickým cílům díky rozhodnutí o zahájení přístupových jednání s EU a jednání o členství v NATO v březnu 2020. Orgány nadále veřejně demonstrovaly svůj závazek pokročit ve svém směřování do EU. V období od března do června 2020 byl kvůli rozšíření onemocnění COVID-19 vyhlášen nouzový stav, který umožnil úřednické vládě za účasti ministrů a poslanců hlavní opoziční strany vládnout prostřednictvím nařízení. Severní Makedonie přijala opatření na potlačení pandemie, ochranu zdraví svých občanů a na zmírnění socioekonomických dopadů krize, a to za bezprecedentní podpory EU.

Kvůli nejistotám způsobeným pandemií se politické strany rozhodly odložit předčasné volby z dubna na červenec 2020. Podle OBSE/ODIHR byly parlamentní volby dne 15. července obecně dobře zorganizované a kandidáti mohli svobodně vést kampaň, ale právní stabilita byla oslabena podstatnými změnami právního rámce a následnými vládními nařízeními.

Během sledovaného období Severní Makedonie inkluzivním způsobem dále pokročila v reformním programu EU, když zapojila parlamentní opozici, občanskou společnost a mezinárodní partnery. Země zvýšila své úsilí a dosáhla dalších hmatatelných a trvalých výsledků, a to i v klíčových oblastech identifikovaných v závěrech Rady z června 2018. Udržitelnost těchto strukturálních reforem je dlouhodobý proces, který vyžaduje pokračující zapojení vlády i opozice. Po volbách, které se uskutečnily v červenci 2020, se nová vláda zavázala, že zachová a urychlí provádění reforem souvisejících s přistoupením k EU, a to zejména v oblasti právního státu včetně boje proti organizované trestné činnosti a korupci. Je třeba zaměřit se na provádění stávajících strategií a právních předpisů a na využívání již zavedených nástrojů, a to v souladu s normami EU. Důležitých výsledků bylo dosaženo, pokud jde o posílení nezávislosti soudnictví. Klíčovým milníkem bylo přijetí zákona o veřejném státním zastupitelství. Došlo k dalšímu zlepšení bilance vyšetřování, stíhání a vydávání pravomocných odsouzení v případech korupce a organizované trestné činnosti, a to i na vysoké úrovni. Bývalá hlavní zvláštní státní zástupkyně byla odsouzena poté, co byla shledána vinnou ze zneužívání pravomoci a úřadu v případě vydírání. Snaha bojovat proti korupci a organizované trestné činnosti musí pokračovat v nezmenšené míře a transparentním způsobem, a to bez ohledu na postavení nebo politickou příslušnost podezřelých. Při předcházení korupci je aktivní zejména státní komise pro předcházení korupci, která se zabývá obviněními z nepotismu nebo ze jmenování úředníků, které není založeno na zásluhách. Je důležité zajistit, aby státní komise měla nezbytné zdroje a kapacitu pro výkon svého mandátu. Všechny státní instituce musí udělat více, pokud jde o opatření navazující na doporučení státní komise. Byly přijaty kroky k zajištění větší transparentnosti veřejné správy, a to přijetím strategie týkající se transparentnosti a většího zveřejňování vládních údajů. V úzké spolupráci s NATO a strategickými partnery země pracovala na reformě svých zpravodajských a bezpečnostních služeb. Je nicméně třeba posílit kapacitu, pokud jde o dohled parlamentu nad zpravodajskými službami. Došlo k významnému zvýšení souladu se zahraniční politikou EU.

Před vnějším šokem způsobeným v roce 2020 onemocněním COVID-19 hospodářský růst v roce 2019 zrychlil na 3,6 %, a to z důvodu stabilnější domácí poptávky, včetně oživení investic, a díky podpoře v podobě fiskálních pobídek a expanzivní měnové politiky. Míra nezaměstnanosti klesla v roce 2019 na 17,3 %, zatímco míra zaměstnanosti stoupala. Podíl neformálního zaměstnávání mírně klesl, ale z hlediska podílu na HDP zůstal významný. Počínaje začátkem jara se na hospodářské výkonnosti a na veřejných financích začala projevovat krize COVID-19. Ta si vyžádala masivní ekonomická omezující opatření, přičemž podobná opatření přijatá hlavními obchodními partnery vedla k narušení obchodu. Z důvodu těchto dopadů je pravděpodobné, že se hospodářství v roce 2020 propadne do recese a dojde ke zvrácení pozitivních trendů na trhu práce. Orgány přijaly řadu opatření na podporu společností a domácností, aby byly zmírněny ekonomické a sociální dopady krize. Orgány přijaly dodatečná opatření na zlepšení fiskální transparentnosti. Došlo nicméně ke zvrátu, pokud jde o fiskálně významné reformy zdanění příjmů a důchodového systému.

Komise se těší na pokračování provádění Prespanské dohody s Řeckem a smlouvy o dobrých sousedských vztazích s Bulharskem a zdůrazňuje jeho význam.

V březnu 2020 členové Evropské rady podpořili rozhodnutí zahájit přístupová jednání se Severní Makedonií. Komise v souladu se závěry Rady zahájila nezbytné přípravné práce a těší se na první mezivládní konferenci, která se uskuteční co nejdříve poté, co Rada schválí rámec pro jednání.

13. **Albánie** se přiblížila svým strategickým cílům, když Rada rozhodla o zahájení přístupových jednání s EU. Orgány země nadále veřejně demonstrovaly svůj závazek pokročit v jejím směřování do EU, a to na základě silné veřejné podpory pro přistoupení k EU. Albánie si nadále uchovává 100% míru souladu se zahraniční politikou EU. V souvislosti s vypuknutím pandemie COVID-19 Albánie prodloužila nouzový stav z důvodu přírodní katastrofy, který byl zaveden po zemětřesení v listopadu 2019, a to do června 2020. Navzdory nouzovému stavu Albánie dosáhla rozhodujícího pokroku a má blízko ke splnění podmínek stanovených Radou, pokud jde o první mezivládní konferenci. Intenzivní politická polarizace v lednu 2020 polevila, když se vládnoucí většina a parlamentní i mimoparlamentní opozice dohodly, že pokročí v oblasti *volební reformy*. Dne 5. června 2020 bylo konečně dosaženo dohody. Změny volebního zákona, jež provádějí doporučení OBSE/ODIHR, byly schváleny parlamentem dne 23. července 2020 v souladu s dohodou ze dne 5. června 2020. Tyto změny zavádějí do volebního procesu vyšší normy integrity a transparentnosti s ohledem na parlamentní volby vyhlášené na duben 2021. Kromě toho parlament dne 30. července přijal některé dodatky k ústavě související s volebním systémem. Provádění těchto změn, které nesouvisejí s doporučeními OBSE/ODIHR, si vyžádalo další změny volebního zákona, o nichž strany diskutovaly v politickém výboru, ale před tím, než parlament o těchto změnách dne 5. října hlasoval, se jim nepodařilo dosáhnout kompromisu. Navzdory pozitivnímu výsledku dohody, které bylo dosaženo dne 5. června 2020, je třeba zlepšit politický dialog v zemi, zejména pokud jde o volební reformu a její provádění.

Výsledků bylo nadále dosahováno rovněž při provádění komplexní reformy soudnictví, která stabilně pokračuje. Veškeré nové orgány pro samosprávu soudnictví jsou plně funkční a fungují účinně. Nejvyšší soud začal vykonávat své funkce. Důležitého pokroku bylo rovněž dosaženo, pokud jde o fungování ústavního soudu. Zvláštní útvar pro boj proti korupci a organizované trestné činnosti je plně zřízen, a to včetně zvláštního státního zastupitelství, které vykonává důležité vyšetřovací funkce. Byl jmenován ředitel Státního úřadu pro vyšetřování. Dočasné nové hodnocení (procesu prověřování) všech soudců a státních zástupců plynule pokračovalo. Nadále přinášelo konkrétní výsledky a vedlo k propuštění – převážně kvůli záležitostem souvisejícím s majetkem bez prokázaného původu – nebo k rezignaci u 62 % posuzovaných osob. Prověřovací dokumentace, v níž se objevilo podezření ze spáchání trestného činu, byla předána ke stíhání, a to včetně dokumentace týkající se 10 bývalých vysoce postavených soudců nejvyššího soudu a ústavního soudu.

Albánie nadále posilovala boj proti korupci a dosáhla dobrého pokroku konsolidací operační koordinace a monitorovacích kapacit. Pokračovalo úsilí o zajištění dobrých výsledků z hlediska vyšetřování a stíhání případů korupce a jejich projednávání u soudu. Ačkoli počet probíhajících vyšetřování zůstává vysoký, počet pravomocných rozsudků v případech zahrnujících vysoce postavené úředníky dosud zůstává omezený. Očekává se, že celkovou kapacitu na vyšetřování a stíhání korupce významně posílí nově zřízené protikorupční orgány. Úsilí pokračovalo rovněž v boji proti organizované trestné činnosti. Došlo k dalšímu posílení policejních operací za účelem rozbíjení zločinných společenství a v této oblasti bylo dosaženo dobrého pokroku, a to včetně boje proti pěstování konopí a obchodování s ním. Zintenzivnila se rovněž mezinárodní policejní spolupráce, zejména s členskými státy EU, což vedlo k řadě úspěšných rozsáhlých operací donucovacích orgánů. V tomto úsilí je třeba pokračovat, zejména účinnějším potíráním praní peněz a dalším prováděním akčního plánu Finančního akčního výboru (FATF).

Pokud jde o základní práva, pokračuje úsilí o provádění komplexní reformy pozemkového sektoru a o konsolidaci vlastnických práv. Byl přijat zákon o dokončení procesů přechodného vlastnictví, který zohledňuje doporučení Benátské komise. Pokračují procesy registrace a náhrad. Albánie musí urychleně schválit zbývající prováděcí právní předpisy související s rámcovým zákonem o ochraně

národních menšin z roku 2017. V prosinci 2019 parlament schválil nový zákon o sdělovacích prostředcích, který je v současné době revidován s ohledem na doporučení Benátské komise.

Albánie se věnovala dalšímu provádění reformy veřejné správy a dosáhla hmatatelného pokroku, pokud jde o hodnocení dopadů právních a správních předpisů, rozvoj legislativního balíčku souvisejícího s plánováním politik, zvýšení počtu elektronických služeb a zlepšení transparentnosti při shromažďování údajů a řízení lidských zdrojů mezi centrální a místní úrovní. Úsilí v této oblasti musí pokračovat, a to i s ohledem na přijetí mzdové politiky pro státní úředníky.

Před zemětřesením v listopadu 2019 a vnějším šokem způsobeným v roce 2020 pandemií COVID-19 se nezaměstnanost nadále snižovala na rekordní minimum, docházelo k solidnímu růstu vývozu a poměr veřejného dluhu k HDP se nadále snižoval, ačkoli zůstal vysoký. Banky nadále snižovaly počet úvěrů se selháním a vzrostlo půjčování soukromému sektoru. Byla přijata opatření za účelem rozvoje finančního trhu, ale finanční zprostředkování zůstalo na nízké úrovni.

V březnu 2020 členové Evropské rady podpořili rozhodnutí zahájit s Albánií přístupová jednání. Komise v souladu se závěry Rady zahájila nezbytné přípravné práce a těší se na první mezivládní konferenci, která se uskuteční co nejdříve poté, co Rada schválí rámec pro jednání.

- 14. Bosna a Hercegovina** musí řešit **14 klíčových priorit** uvedených ve stanovisku Komise k žádosti země o členství v EU z května 2019, a to v souladu s příslušnými závěry Rady z prosince 2019. Stanovisko Komise představuje komplexní plán hlubokých reforem v oblasti demokracie/funkčnosti, právního státu, základních práv a reformy veřejné správy. Bosna a Hercegovina musí zásadním způsobem zlepšit svůj legislativní a institucionální rámec, a to včetně případných změn na ústavní úrovni, aby splnila požadavky související s členstvím v EU. Splnění 14 klíčových priorit zemí umožní zahájit přístupová jednání s EU.

Poté, co vedoucí představitelé strávili značnou část sledovaného období řešením výlučně stranické politiky, toto období malého pokroku a ochromení parlamentu skončilo, když byla koncem roku 2019, 14 měsíců po všeobecných volbách, jmenována nová vláda. V posledních několika měsících politická situace v Bosně a Hercegovině vykázala určitý pozitivní vývoj a pozitivní dynamiku, a to navzdory pandemii COVID-19. V posledních měsících byla přijata opatření za účelem řešení některých klíčových priorit uvedených ve stanovisku: V říjnu 2019 schválila Rada ministrů akční plán pro provádění doporučení uvedených v analytické zprávě Komise z roku 2019, ačkoli obsah nebyl plně schválen na všech úrovních vlády. Ústavní soud v ústavě entity *Republiky srbské* zrušil ustanovení o trestu smrti, čímž došlo ke splnění části klíčové priority č. 10. Legislativní změny přijaté v návaznosti na politickou dohodu z června 2020 by měly umožnit, aby se v prosinci v Mostaru poprvé od roku 2008 konaly místní volby, čímž by došlo ke splnění části klíčové priority č. 1. K zajištění toho, aby volby probíhaly v souladu s evropskými normami, jsou třeba další reformy. V červenci 2020 všechny úrovně vlády přijaly strategický rámec týkající se reformy veřejné správy, což přispívá ke klíčové prioritě č. 14. Všechny úrovně vlády nyní musí schválit související akční plán. V září 2020 Bosna a Hercegovina schválila revidovanou národní strategii pro vyšetřování válečných zločinů, čímž přispěla ke klíčové prioritě č. 5. Probíhají rovněž přípravy na zasedání smíšeného parlamentního výboru. Bosna a Hercegovina musí pokročit kupředu i v dalších klíčových prioritách.

Potřeba koordinované reakce na krizi COVID-19 pomohla dočasně utlumit stranickou politiku, ale napětí přetrvávalo. Ačkoli výkonné orgány reagovaly na propuknutí pandemie rychle, nouzový stav omezil dozorové pravomoci legislativních shromáždění.

Země musí zajistit profesionální a odpolitizovanou veřejnou službu a koordinovaný celonárodní přístup k tvorbě politik. Obzvláště důležité je, aby Bosna a Hercegovina na všech úrovních zajistila účinnou koordinaci správy hranic a řízení migrace a aby zavedla účinný azylový systém. Pokud jde o předcházení korupci a organizované trestné činnosti a boj proti nim, Bosna a Hercegovina je v rané fázi příprav. Žádného pokroku nebylo dosaženo při řešení klíčových priorit uvedených ve stanovisku týkajících se záležitostí právního státu a zjištění odborné zprávy o právním státě. Politické obstrukce a odpor z řad soudců vůči reformám týkajícím se integrity nadále podkopávají možnost občanů požívat svá práva a jejich důvěru v instituce, jakož i boj proti korupci a organizované trestné činnosti. Jsou třeba naléhavá opatření počínaje důvěryhodným a důkladným systémem ověřování původu majetku osob zastávajících funkci soudce a členů Vysoké rady pro soudnictví a státní zastupitelství. Korupce je stále rozšířeným jevem a na všech úrovních veřejné správy se objevují známky politického zmocňování se, což má přímý dopad na každodenní život občanů. Zločinecké organizace využívají právních a správních mezer a policie je zranitelná vůči politickému vměšování. Je třeba významné úsilí, pokud jde o finanční vyšetřování a zajištění majetku. Stále nebyla navázána spolupráce s agenturami EU (Frontex, Europol, Eurojust).

Jsou třeba významné reformy, aby bylo zajištěno, že všichni občané mohou účinně uplatňovat svá hlasovací práva, a aby byla překonána praxe „dvou škol pod jednou střechou“. Bosna a Hercegovina musí zaručit svobodu projevu a sdělovacích prostředků a ochranu novinářů, jakož i vytvořit příznivé prostředí pro občanskou společnost, zejména prosazováním evropských norem týkajících se svobody sdružování a svobody shromažďování. Stále je třeba zajistit smysluplné a systematické konzultace s občanskou společností. Politici představitelé rovněž musí přijmout konkrétní opatření na podporu prostředí napomáhajícího k usmíření; revizionismus, popírání genocidy a glorifikace válečných zločinců jsou v rozporu s hodnotami EU.

Pokud jde o hospodářská kritéria, Bosna a Hercegovina je v rané fázi zavádění fungujícího tržního hospodářství. Před vnějším šokem způsobeným onemocněním COVID-19 vykazovala hospodářská situace makroekonomickou stabilitu. Investice do vzdělání a infrastruktury jsou naprosto nezbytné pro posílení ekonomiky země a stejně důležitý je i soulad s kapitolami týkajícími se evropských norem a *acquis* EU.

15. V **Kosovu** bylo sledované období poznamenáno předčasnými volbami, změnami vlády a relativně dlouhými obdobími, kdy vládla dočasná vláda. V této složité situaci bylo dosaženo omezeného pokroku v oblasti reform souvisejících s EU, a to i pokud jde o provádění nedávno přijatých právních předpisů. Po propuknutí pandemie COVID-19 vláda v březnu 2020 vyhlásila situaci ohrožení veřejného zdraví, zavedla přísná preventivní opatření a první opatření ekonomické podpory určená obyvatelům a podnikům. Orgány nadále veřejně demonstrovaly svůj závazek pokročit ve svém směřování do EU.

Předčasné parlamentní volby, které se konaly dne 6. října 2019, byly konkurenční (s výjimkou oblastí, kde žijí kosovští Srbové), ale proces sčítání hlasů ukázal citlivá místa. Opakující se nedostatky ve volebním procesu a související doporučení volební pozorovatelské mise EU by měly být řešeny s větší naléhavostí.

Kosovo musí dodat reformním procesům nový impuls a zintenzivnit boj proti korupci a organizované trestné činnosti, jakož i reformu veřejné správy, přičemž může vycházet ze svých dosavadních úspěchů.

Během sledovaného období Kosovo zrušilo 100% clo na dovoz ze Srbska a Bosny a Hercegoviny, jakož i všechna reciproční opatření. Toto rozhodnutí umožnilo obnovit obchod se Srbskem a s Bosnou

a Hercegovinou. Rozhodnutí o clech, které Kosovo uložilo v listopadu 2018 v rozporu s CEFTA, mělo vážné politické důsledky a podkopalo rozvoj regionálního hospodářského prostoru v oblasti západního Balkánu.

Pokud jde o normalizaci vztahů se Srbskem, Kosovo prokázalo odhodlání a zapojilo se do obnoveného procesu dialogu. Kosovo musí nadále vyvíjet podstatné úsilí a přispět k vytvoření příznivého prostředí, které umožní uzavření komplexní, právně závazné dohody se Srbskem. Tato dohoda je nezbytně nutná a má klíčový význam pro to, aby Srbsko a Kosovo mohly pokročit ve svém evropském směřování. Kosovo by rovněž mělo pokračovat v prosazování a provádění veškerých dohod, kterých bylo dosaženo v rámci předešlého dialogu.

Navzdory solidním hodnotám týkajícím se růstu HDP od roku 2015, který v období let 2015–2018 dosahoval průměru 4,1 %, je dynamika růstu stále silně závislá na vývozu služeb, tvorbě hrubého fixního kapitálu a na soukromé spotřebě, podporovaných remitencemi ze zahraničí a zřetelným nárůstem mezd a úvěrů. V důsledku toho bude mít oznámená recese v EU přímý dopad na ekonomiku Kosova a očekává se, že reálný HDP se v roce 2020 sníží o 5 %. Kosovo by mělo zavést účinný a transparentní mechanismus na podporu soukromého sektoru postiženého krizí COVID-19. Mělo by rovněž zachovat zaměstnanost, a to i prostřednictvím režimů zkrácené pracovní doby, a zajistit větší pokrytí u dávek v nezaměstnanosti a na potřebách založených sociálních dávek pro nejzranitelnější skupiny. Měl by být uvolněn fiskální prostor, a to včetně toho, že bude regulovat výdaje na transfery pro konkrétní skupiny, a to včetně penzí válečných veteránů. Mělo by být zlepšeno provádění kapitálových výdajů.

Návrh Komise na uvolnění vízového režimu čeká na posouzení Radou a mělo by k němu být přistupováno jako k naléhavé záležitosti. Komise si stojí za svým hodnocením z července 2018, že Kosovo splnilo veškerá kritéria týkající se uvolnění vízového režimu. Evropský parlament potvrdil svou podporu návrhu Komise na uvolnění vízového režimu.

- 16. Turecko** zůstává klíčovým partnerem Evropské unie v zásadních oblastech společného zájmu, jako je migrace, boj proti terorismu, ekonomika, obchod, energetika a doprava. V červnu 2019 Rada zopakovala, že Turecko se vzdaluje Evropské unii nadále a že přístupová jednání s Tureckem se v podstatě zastavila a nelze uvažovat o otevření či uzavírání žádných dalších kapitol. Skutečnosti vedoucí k tomuto posouzení jsou stále platné, navzdory opakovanému závazku vlády vůči cíli přistoupení k EU. Závažné obavy EU ohledně pokračujícího negativního vývoje v oblastech právního státu, základních práv a soudnictví nebyly Tureckem důvěryhodně řešeny. Turecko musí tento negativní trend prioritně zvrátit, a to řešením oslabování účinných brzd a protivah v rámci politického systému.

Turecko musí sladit svůj ústavní rámec s evropskými normami. Navzdory zrušení nouzového stavu v červenci 2018 byla do právního řádu integrována některá právní ustanovení, která vládě udělují mimořádné pravomoci a zachovávají několik restriktivních prvků výjimečného stavu. Pro osoby, které byly negativně postiženy nouzovými legislativními nařízeními, přetrvává omezený přístup ke spravedlnosti. Exekutivní prezidentský systém nezajišťuje řádné a účinné oddělení pravomocí, čímž snižuje demokratickou odpovědnost výkonné moci. Politizace veřejné správy se v jeho důsledku nadále prohlubuje.

Dalekosáhlé rozhodnutí opakovat v návaznosti na mimořádná odvolání zpochybňující původně potvrzený výsledek metropolitní primátorské volby v Istanbulu, oslabuje volební proces, vůči němuž turečtí občané prokázali svůj závazek, když ve velkém počtu hlasovali. Ačkoli byly volby profesionálně zorganizované, charakterizovaly je podmínky, které nebyly objektivně spravedlivé vůči

všem politickým stranám a kandidátům. Turecko by mělo zajistit svobodný, spravedlivý a transparentní volební proces.

Na jihovýchodě pokračovalo propouštění zvolených starostů a jejich nahrazování důvěrníky jmenovanými vládou, jakož i zatýkání dalších místních zástupců, což poškodilo místní demokracii. Turecko by mělo zrušit opatření omezující fungování místní demokracie, a to v souladu s doporučeními Benátské komise a se závazkem Turecka vůči Evropské chartě místní samosprávy.

Turecko má legitimní právo bojovat proti terorismu, současně však odpovídá za zajištění toho, že se tak děje v souladu se zásadami právního státu, lidskými právy a základními svobodami. Turecko by mělo přestat používat široký výklad svého protiteroristického zákona k zatýkání a zadržování novinářů, spisovatelů, právníků, politiků, akademických pracovníků, obránců lidských práv a kritických hlasů. Turecké orgány musí naléhavě řešit závažné nedostatky, zejména pokud jde o právo na spravedlivý proces a přísné dodržování zásady presumpce nevinny. Občanská společnost a její organizace nadále fungovaly pod tlakem a ve stále problematičtější atmosféře.

Turecké hospodářství dosáhlo pokročilé fáze připravenosti, ačkoli přetrvávají závažné obavy ohledně fungování jeho tržní ekonomiky. Hospodářství se vzpamatovalo z recese, ale zotavení bylo křehké, a to i kvůli propuknutí pandemie COVID-19. Turecko je i nadále vystaveno rychlým změnám nálad investorů, což je ještě zhoršeno pandemií a geopolitickým vývojem. Správě ekonomických záležitostí chybí důvěryhodnost a oslabuje ji nedostatek nezávislosti regulačních orgánů; zdrojem obav zůstává propuštění guvernéra centrální banky a opakovaný tlak, který orgány vyvíjejí na osoby rozhodující o měnové politice. Významné problémy je třeba řešit v oblasti vzdělávání, pokud jde o jeho kvalitu a přístup k němu. Jedním z klíčových úspěchů celní unie mezi EU a Tureckem je rozvoj intenzivních obchodních vztahů mezi EU a Tureckem. Je proto politováníhodné, že odchýlení Turecka od jeho závazků v rámci celní unie vzrostlo, a to spolu s vysokým počtem případů narušování obchodu. Turecko pokračovalo ve sbližování svých právních předpisů s *acquis* EU, i když omezeným tempem a roztržitým způsobem.

Turecko i nadále vynakládalo významné úsilí na poskytování útočiště a řešení potřeb téměř čtyř milionů uprchlíků, jakož i na předcházení nezákonnému přecházení do EU. Během roku 2019 se Turecko věnovalo provádění prohlášení EU a Turecka z března 2016 a hrálo klíčovou úlohu při řešení výzev, které přinášely migrační toky podél trasy vedoucí přes východní Středomoří. Počínaje koncem února 2020 však Turecko začalo aktivně vybízet k přecházení do EU a vyzývalo k uzavření nové dohody, která by nahrazovala prohlášení z března 2016. Přestože EU uznala zvýšenou migrační zátěž a rizika, kterým Turecko na svém území čelí, jakož i velké úsilí, které v souvislosti s poskytováním útočiště uprchlíkům vynakládá, důrazně odmítla, aby Turecko využívalo migrační tlak k politickým účelům. Koncem března zorganizovaly turecké orgány přepravu migrantů a uprchlíků pryč z hraniční oblasti s Řeckem. Navzdory tomu, že nelegální migrace z Turecka do EU během roku 2019 vzrostla, její objem nadále zůstává hluboko pod úrovní zaznamenanou před prohlášením EU a Turecka. Nástroj EU pro uprchlíky v Turecku nadále mobilizoval humanitární a rozvojovou pomoc pro uprchlíky a hostitelská společenství v Turecku. Mezi jeho úspěchy patří pomoc 1,7 milionu uprchlíků, pokud jde o naplnění jejich základních potřeb, pomoc 600 000 dětí z řad uprchlíků, aby mohly chodit do školy, postavení 180 škol a provedení více než 8 000 000 konzultací v oblasti primární zdravotní péče. Na konci roku 2019 byl zmobilizován úplný provozní rozpočet nástroje. EU se rozhodla uvolnit dalších 485 milionů EUR, aby bylo zajištěno pokračování stěžejních projektů zajišťujících uprchlíkům naplnění jejich základních potřeb a přístup ke vzdělání. Navzdory značné podpoře potřeby uprchlíků v Turecku, kteří jsou rovněž negativně postíženi hospodářským dopadem pandemie COVID-19, v brzkém časovém horizontu nezmizí. I nadále bude třeba pomoc uprchlíkům zasaženým krizí v Sýrii a jejich hostitelským zemím, a proto bude mít zásadní význam určitá podoba trvalého financování z EU,

jak je uvedeno v nedávném sdělení o novém paktu o migraci a azylu. Komise i nadále poskytovala finanční podporu EU účinným a rychlým způsobem. Hlavními zásadami, kterými se řídí provádění nástroje, i nadále zůstávají rychlost, účinnost a účelnost, a to při současném zajištění řádného finančního řízení. Důležitá je rovněž udržitelnost intervencí nástroje a spoluodpovědnost tureckých orgánů.

Napětí v regionu východního Středomoří, které podkopává regionální stabilitu a bezpečnost vzrostlo, a to kvůli krokům a prohlášením Turecka, které zpochybňovaly právo Kyperské republiky na využívání zdrojů uhlovodíků v její výlučné ekonomické zóně, kvůli provokativním krokům vůči Řecku včetně tureckých přeletů nad oblastí obývanou Řeky a včetně podpisu dvou memorand o porozumění s libyjskou vládou národní jednoty týkajících se bezpečnostní spolupráce a vymezení námořních jurisdikcí, které ignorovaly svrchovaná práva Řecká v dotčených oblastech. Tyto kroky jsou v rozporu se zájmy EU, porušují mezinárodní právo a podkopávají úsilí o obnovení dialogu a jednání a o zmírnění napětí. Komise je plně solidární s Kyprem a Řeckem a zdůrazňuje, že jsou třeba konkrétní kroky vedoucí k vytvoření prostředí příznivého pro dialog. Rada při několika příležitostech zopakovala, že Turecko se musí jednoznačně zavázat k dobrým sousedským vztahům, dodržování mezinárodních dohod a mírovému urovnávání sporů v souladu s Chartou OSN, přičemž v případě potřeby je možné obrátit se na Mezinárodní soudní dvůr.

Rada s ohledem na turecké nezákonné provádění vrtů ve východním Středomoří v červenci 2019 přijala řadu opatření. V reakci na turecké nepovolené provádění vrtů dále EU v listopadu 2019 schválila rámec pro cílená opatření proti Turecku a v únoru 2020 se rozhodla přidat na seznam osob označených v rámci tohoto sankčního rámce dvě osoby. V prosinci 2019 Evropská rada zdůraznila, že dvoustranné memorandum o porozumění týkající se vymezení oblastí námořních jurisdikcí mezi Tureckem a libyjskou vládou národní jednoty porušuje svrchovaná práva třetích států, není v souladu s Úmluvou OSN o mořském právu a nemůže mít pro třetí státy žádné právní důsledky.

Očekává se, že Turecko aktivně podpoří jednání o spravedlivém, komplexním a proveditelném urovnání kyperské otázky v rámci OSN a v souladu s příslušnými rezolucemi Rady bezpečnosti OSN a se zásadami, na nichž je EU založena. Je důležité zachovat pokrok, kterého bylo dosud dosaženo, a provádět přípravy spravedlivého, komplexního a proveditelného řešení, a to včetně jeho vnějších aspektů. Zásadní zůstává závazek Turecka a jeho konkrétní přispění k tomuto komplexnímu řešení.

Turecko musí urychleně splnit svůj závazek zajistit úplné a nediskriminační provádění dodatkového protokolu k dohodě o přidružení mezi EU a Tureckem a odstranit všechny překážky volného pohybu zboží, včetně omezení přímého dopravního spojení s Kyprem. V narovnávání dvoustranných vztahů s Kyperskou republikou nedošlo k žádnému pokroku.

V říjnu 2020 Evropská rada znovu potvrdila, že EU má strategický zájem na stabilním a bezpečném prostředí ve východním Středomoří a na rozvoji kooperativního a vzájemně prospěšného vztahu s Tureckem. Bezpodmínečným požadavkem je v tomto ohledu vést v dobré víře dialog a zdržet se jednostranných akcí, které jsou v rozporu se zájmy EU a které porušují mezinárodní právo a svrchovaná práva členských států EU. Veškeré neshody musí být vyřešeny mírovým dialogem a v souladu s mezinárodním právem. Evropská rada v této souvislosti zopakovala, že je plně solidární s Řeckem a Kyprem, jejichž svrchovanost a svrchovaná práva musí být respektovány.

Evropská rada souhlasila, že pokud budou zachovány konstruktivní snahy zastavit protiprávní jednání vůči Řecku a Kypru, zahájí pozitivní politickou agendu EU–Turecko se zvláštním důrazem na modernizaci celní unie a usnadnění obchodu, mezilidské kontakty, dialogy na vysoké úrovni a na pokračující spolupráci v otázkách migrace, a to v souladu s prohlášením EU a Turecka z roku 2016.

Evropská rada ve spolupráci s předsedkyní Komise a za podpory vysokého představitele vyzvala svého předsedu, aby za tímto účelem vypracoval návrh na opětovné oživení agendy EU–Turecko.

Evropská rada připomněla a znovu potvrdila mimo jiné své předchozí závěry týkající se Turecka z října 2019 a potvrdila, že v případě obnovení jednostranných akcí či provokací porušujících mezinárodní právo využije EU veškeré nástroje a možnosti, které má k dispozici, a to včetně těch podle článku 29 Smlouvy o EU a článku 215 Smlouvy o fungování EU, aby bránila své zájmy a zájmy svých členských států.

Evropská rada souhlasila, že bude pokračovat v pečlivém sledování vývoje a podle potřeby se jím bude opět zabývat a přijme odpovídající rozhodnutí, a to nejpozději na svém prosincovém zasedání.